

DISSERTATIO INAUGVRALIS

Pub. 20. Num. 3.

De

1640, 10

FORO COM-
PETENTE, TAM
COMMVNI QVAM
PRIVILEGIATO.

19

QVAM

DEO OPT. MAX. CLEMENTER
ANNVENTE,

P. 146

EX DECRETO ET AVTORITATE,
AMPLISSIMI IVRISCONSVLTORVM
ORDINIS IN ILLVSTRI
IVLIA.

SVB PRAESIDIO

Amplissimi & Consultissimi Viri,

DN. IOHANNIS LOTICHII

ICTI, Pandectarum Professoris Ordinarii,
& Facultatis Iuridicæ p. t. Decani, Dn. Prae-
ceptoris ac promotoris sui
honorandi,

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE PRIVI-
LEGIIS ET HONORIBVS DOCTORALI-
BVS CONSEQVENDIS.

Publicè examinandam proponis

IOHANNES *Mehlbaum* Hannoveranus,

IN NOVO IVLEO

Ad diem 10. Novembr.

Horis ante & Pomeridianis.

HELMAESTADI,

Typis HENNINGI MULLERI, Acad. Typ.

ANNO C15 13C XL.

Thesis I.

DE Foro Competente quæ instituitur dissertatio ad quatuor summa capita referri commodè potest. Primò ut vocis Etymologia notetur, & quid Forum significet; Deinde quid sit Forum Competens, & quorum respectu ita dicatur: Præterea quotuplex illud sit: & tandem quot sint causæ quæ illud constituent.

II.

FORVM à FERENDO dicitur, quod res tam controversæ quam venales in illud ferantur *Varr. lib. 4. de Lat. ling.* Dicitur etiam Forus, quamvis minus frequenter, minusq; ut nonnulli putant, latine *Vesemb. ad tit. C. de Idict. n. 78. Vnde Parlador. 2. rer. quotid. p. 2. §. 3. fol. 415. n. 29.* arbitratur, vocem hanc in masc. gen. bonis Autoribus non sumi pro loco iudicij, adducens, locum ex *Virg. 6. Æn. & Cic. de senect.* ubi Fori denotant tabulata navium, *Hillig. ad Don. p. 2. lib. 17. cap. 9. A.*

III.

Duplex autem Fori significatio colligi ex ante adductâ ejus etymologia potest. Vna vulgaris, quæ denotat locum in quo res venales seu merces exponuntur; vocatur aliàs Forum venale seu negotiatorium *Coras. ad l. 1. de O. l. quò pertinet l. 7. §. 2. de posit. & l. ult. ff. de curat. bon. dand.* ubi foro cedere dicuntur Mensularij, qui negotiationes & tabernas in foro positas deserunt. Altera specialis & iuridica,

A 2

quâ

quã sumitur pro loco, in quo litigantibus jus redditur, diciturque Iudiciale: Hinc jus Fori, præscriptio fori, id est, exceptio fori declinatoria, *l. 7. pr. qui sat. d. cog. l. ult. C. de except.* item, foro interdicere, i. e. postulationem & procuraturam prohibere *l. 9. §. 4. de pen.* & similes locutiones.

IV.

Forum itaque Iudicarium, (de quo hinc nobis sermo est) nihil aliud est, quam locus litibus exercendis, iisdemque componendis destinatus, vocaturque in jure nostro modò Tribunal, modò Curia, modò Auditorium &c. *l. pen. de Inst. & Jur. l. 1. de iudic. l. 14. C. eod. l. 35. de procur. l. 40. de reb. cred. l. 54. §. 1. de re iud.* Dico, Litibus exercendis; quæ enim sunt voluntariæ Iurisdictionis, ut manumissio, adoptio & emancipatio, ad certum locum adstricta non sunt, sed ubi vis locorum exerceri possunt §. 2. *Inst. de libertin. Vult. ad l. 1. C. de iurisd.*

V.

FORVM COMPETENS est locus, ubi actor reum venire potest, ita ut reus exceptione declinatoria uti nequeat. Dicitur verò competens tam ratione Iudicis, quam ipsorum litigantium, & præsertim Rei, diverso tamen respectu: ratione Iudicis quidem activè, quatenus is iurisdictionem exercet & litigantibus jus dicit: ratione verò Rei passivè quatenus is ibidem conveniri potest. Hoc FORVM COMPETENS; illud COMPETENTIA IUDICIS seu IURISDICTIONE appellari solet. Et esse hæc maximè distincta satis docet inscriptio *tit. 13. lib. 3. Cod.* qui est, DE IURISDICTIONE OMNIUM IUDICUM, &, FORO COMPETENTE. quamvis de Iudicis competentia seu Iurisdictione ibi perparum, plenius verò & ex professo de eâ in *ff. lib. 1. §. 2.* agatur.

VI.

Competentia Iudicis æstimatur ex iurisdictione, ei concessã; quæ tribus limitibus circumscribitur, intra quos si se contineat, nec eos evagetur, Competens, sin
mi-

minus, Incompetens Iudex dici solet. LIMITES autem illi sunt: LOCUS, PERSONA, ET CAUSSA. Neq; enim omni in loco Iudex jurisdictionem suam exercere; neq; in loco maxime suo de omnibus causis; neq; in loco suo, causis- que ad jurisdictionem suam alias pertinentibus qualvis inter personas jus dicere potest. Solus tamen locus aut persona aut causa non sufficit, sed tria illa simul requiruntur ad fundandam iudicis alicujus jurisdictionem. Vnum enim eorum si desit, impunè iudici, tanquam incompetenti non pareretur *arg. l. ult. ff. de iurisd.*

VII.

Et hi quidem limites in magistratu, qui subordinatum & inferiorem iudicem non habet, sufficiunt. Quod si verò eidem adhuc alius subsit, addendus erit tertius, ORDO scilicet, qui citato invito subverti nequit. Quoties enim inferior magistratus adeundus restat, toties superior competens dici nondum potest, nisi reus exceptione fori non utens in eum tacite aut expresse consentiat, eusque jurisdictionem anteverti patiatur, *Vult. ad l. 1. C. de Idict. omn. u. 158.* Id quod fieri non intelligitur tum, quando actio & libellus edi postulantur *l. 33. ff. de iudic.* (propterea enim illa editio postulatur, ut sciat reus, sitne contendendum necne, & an etiam ratione causæ propositæ iudex competens sit) sed tum demum consentire videtur reus in iudicem non suum, quando exceptiones & defensiones proponit, omisâ fori præscriptione, *arg. l. 52. pr. de iudic. Vult. d. l. n. 155.* Verùm sicut hoc, quod respectu Iudicis Forum Competens dicitur, à nostro instituto est alienum, ita quoque verbo tantum id attigisse sufficiat.

IX.

Forum respectu litigantium quod Competens dici solet, ex persona Rei æstimatur, ita ut Actor forum Rei sequi cogatur *l. 2. C. de Idict. omn. iud. l. fin. C. ubi in rem act.* Quæ tamen regula suas admittit exceptiones, veluti in

personis miserabilibus quæ agentes reum ad suum forum
 trahere possunt *t. t. C. qui Imperat. int. pupill. vid.* item in Ec-
 clesia, quæ sacrilegos laicos coram iudice Ecclesiastico
 convenire potest *c. cum sit generale, §. X. de for. comp.* & aliis
 casibus, uti apud *Bart. Felin. & Sichard. ad l. 2. C. de Idiff.*
 videre est. Cumque interdum dubium sit, quis actor, quis
 reus, præsertim in quæstionibus status & iudiciis du-
 plicibus, distinctione res erit expedienda, ita ut is, qui ex
 servitute in libertatem proclamat, actoris vices sustineat,
 & forum Domini sequatur: Is contra, qui in possessione
 est libertatis, & quem Dominus in servitutem revocat, rei
 loco sit, ejusque forum Dominus sequatur, nisi dolo malo
 libertatem asserat, tum enim pro actore habetur ad eum
 effectum, ut libertatem probare cogatur. *l. 7. §. fin. ff. de liber.
 caus. l. 1. 2. 3. & 4. C. ubi caus. stat. l. eam que 21. C. de liber. caus.* In
 Duplicibus iudiciis etiam uterque & actor sit & reus, quia
 singuli partem perunt, & pars à singulis peritur, *l. inter 44. §.
 qui fam. l. 4. ff. fam. exerc. sc.* quoad hanc tamen materiam is erit
 actor, qui primus provocat; quod si nec de eo constet, for-
 te is erit dirimenda *l. 2. §. 1. ff. comm. divid. l. 13. & 14. de iudic.*
 & hoc est quod *in l. 29. ff. eod.* dicitur: qui appellat, prior
 agit.

I X.

Forum Reus habet vel COMMUNE, VEL SINGULARE
 ET PRIVILEGIATVM. Illud sortitur quatuor modis: vel
 (1) RATIONE DOMICILII; vel (2) OBLIGATIONIS CON-
 TRACTÆ; vel (3) RESITÆ, de qua agitur; vel denique
 (4) EX CONTINENTIA CAUSSÆ.

X.

DOMICILII appellatio juris est non facti, unde *ICTus*
in l. 17. ff. ad munic. sola, inquit, domus possessio, quæ in a-
 liena civitate est, domicilium non facit. Neque enim suf-
 ficere ad forum domicilii fundandum domum alicubi habe-
 re, nisi quis eorundem etiam iurium cum reliquis eius loci
 civibus particeps & aliis rebus ad rem familiarem perti-
 nentibus instructus sit, de quibus in seqq.

XI. Do-

XI.

Domicilium hoc olim duplex erat; COMMUNE ET PRIVATUM. COMMUNE dicebatur Roma l. 33. ad munic. Corn. Nep. in vit. Pomp. Att. pr. eò quod omnes imperio Romano subiecti, civitateq; Rom. ab Imperatore Antonino postea donati, l. 17. de stat. hom. Romæ, si ibi invenirentur, conveniri poterant Don. 17. comm. 13. iis exceptis, qui domum revocandi jus habebant, ut Legati, & illi, qui ex necessaria aut probabili causa Romam venerant l. 2 §. 3. de iudic. ibiq; Cassal. modò Legati non in ipsa legatione Romæ aut alibi, id est, extra civitatem aut provinciam suam, reliqui vero tantùm Romæ omninò non contraxissent l. 2 §. 3. 4. & 5. l. 25. de iudic. aut etiam deliquissent, l. 20. l. 24. l. 42. ff. eod. d. l. 2. §. 4. & 5.

XII.

Interdum tamen Legati utut Romæ legationis tempore contraxerint, ibidem conveniri propterea non poterant, veluti si Romæ hereditatem adiissent l. 26. ff. de iudic. quo casu tamen satisfacere cogebantur, aut pati missionem in possessionem rerum hereditariarum d. l. 26. Sic quamvis quisque ubi agit, ibidem quoq; defendere se cogatur l. 22. eod. Legati tamen, si suam suorumvè injuriam persequantur, quam ex. gr. Romæ sunt perpeffi, non cogantur se defendere si ibidem reconveniantur; ne aut impunè contumeliis & damnis afficiantur, aut in potestate cuiusvis sit, pulsando eos subjicere jurisdictioni alterius dum se vindicant l. 2. §. 5. vers. sed etsi agant, de iudic. uti neque ex constituto quod in legatione constituit, Legatus, Iudicium in loco constituti suscipere tenetur l. 8. eod. quoniam in Constituto id agi cenietur, ut posterior obligatio ejusdem sit conditionis cum priore l. 33. pr. de donat. secus, si ipsa principalis obligatio in legatione inceperit l. 5. §. 1. de const. pec.

XIII.

Quod si dubitetur, utrum causa ejusmodi sit, ut ex ea domum revocare Legati queant, iudex de ea cognoscere de-

re debet; & si constiterit eam subesse, cavere oportet Legatos non quidem fidejussoribus sed nudâ tantum promissione, iudicio sese staturos in sua provincia, die à Prætorè dicto *d. l. 2. §. 6. de iudic.* In actionibus verò temporalibus, si periculum sit, ne dies exeat, litem contestari Romæ coguntur *l. 28. §. 4. eod.* ut litis contestatione actio perpetuetur, nec illorum privilegium aliis sit damnosum, Et hoc est quod in *d. l. 2. §. 7. de iudic.* dicitur: In omnibus, in quibus protelatur admonitio (i. e. differtur libellus seu actio) hoc procedere sine temporali damno creditorum oportet.

XIV.

His ergò exceptis reliqui Romæ, si ibi invenirentur conveniri olim poterant; idque in statu reip. tum temporis purè ferè monarchico factu fuit facillimum. Verùm ex quo alia cœpit esse facies imperii, ob summa jura Principum in usu esse desit supra dicta fori observantia ac necessitas; adeò ut hodiè processus in Camera Imperiali, inferiori iudice præterito, impetrati, sint ipso jure nulli. *Ord. Cam. part. 2. tit. 1. v. Es sol. arch.* Errant ergò qui etiamnum hodie in curiâ & aulâ Imperiali id obtinere arbitrantur, ut conveniri possit, qui ibi inveniatur, nisi domum revocationis jure ex antè dictis causis uti possit. *Marb. Steph. de Idict. lib. 1. c. 28. n. 21. Grav. 1. concl. 40. pr. n. 1. Vult. ad l. 1. C. de Idict. omn. iud. n. 158.*

XV.

PRIVATVM DOMICILIUM vulgò duplex constituitur: NATURALE seu ORIGINIS; & ACCIDENTALE, seu HABITATIONIS *l. cum neg. 4. l. cives, 7. C. de incolis.* Vbi notandum, vocem Domicilii absolute positam, denotare domicilium habitationis, nisi sit, quod svadeat contrarium *l. 17. §. 11. ad munic. Vult. ad l. 2. de Idict. omn. iud. n. 24.*

XVI.

NATURALE DOMICILIUM est, quod unicuique facto alterius constituitur & acquiritur. FACTVM autem illud est vel

est vel NATIVITAS, vel ADOPTIO, vel MANUMISSIO, vel
denique MATRIMONIUM SEV NUPTIAR. Ratione NATI-
VITATIS ibi quisque domicilium habere dicitur ubi natus
vel oriundus est *Rittersh. ad Nov. p. 9. c. 10. n. 16.* modò pater
ibidem natus fuerit *l. 6. §. 1. ad munic.* ut mater aliunde
fortassis originem trahat. *l. 1. §. 1. & 2. ad munic.* ut, si pater
Campanus sit, filius quoque Campanus habeatur, etiam si
mater sit Puteolana *d. l. 1. §. 2.* Nam in illis quidem, quæ ju-
ris sunt naturalis partus conditionem matris sequitur *l. 2.*
Instit. de ingen. aut patris jure idem fruitur in civilibus, ut in
modo sortiendi forum, & jure civitatis fruenda. *VVesemb.*
parat. de stat. hom. n. 5. pr. nisi fortè privilegio aliquo etiam
materna origo censetur *d. l. 1. §. 2. Arist. 3. polit. c. 3. in fin.*
aut partus vulgò sit quæsitus, qui, quem sequatur, patrem
non habet *d. l. 1. §. 2. l. 2. 4. ff. de stat. hom.*

XVII.

ADOPTIO quoque facit, ut filius civitate patris ado-
ptivi, ejusq; domicilio gaudet *d. l. 1. pr. ad munic.* non am-
missis interim juribus civitatis patriæ aut avitæ *l. ordine, 15.*
§. ius originis. 3. l. libericus 17. § 9. ad munic. Emancipatus verò
jura illa amittit *l. 16. eod.* Præterea & inanumissionis
beneficio libertus domicilium seu originem patroni se-
quitur *l. 6. §. 3. l. 7. ad munic. l. 17. pr. l. 27. pr. eod.* id quod in
filiis quoque libertorum obtinet *l. 22. pr. eod.* Ratione
denique matrimonii contracti uxor domicilium &
originem mariti, non suam ipsius sequitur *l. fin. §. 3. ad mu-
nic. l. 22. C. de mulier. in quo loc. mut. sex. congr.* modò uxor sit
legitima. Quæ enim contra juris regulas & ritum ducta
est, sicuti propriè uxor non est. *§. si adversus, 11. Inst. de nupt.*
ita nec jure mariti gaudere debet *l. 37. ad munic.*

XIIX.

Et hoc originis domicilium attendebatur tantum in
muneribus & oneribus personalibus subeundis, non item
in patrimonialibus & causis ad jurisdictionem pertinen-
tibus, seu (quod idem est) in facultate conveniendi *l. 1. 23.*

C. de munic. & orig. l. 6. C. de incol. l. 17. S. 4. ad munic. utq; ipsa origo est immutabilis, ita nec hoc domicilium mutari quomodo poterat, quod minus ejus respectu honores & onera subire quis cogeretur, etiamsi domicilium habitationis alibi forsitan constituerit. l. 1. & 4. C. de munic. & orig. l. 6. pr. ad munic.

XIX.

Ex generali verò Germaniæ consuetudine hoc non amplius observatur *Gail. 2. obs. 36. n. 9. & 10.* sed, si quis alibi quam in loco originis domicilium constituat non tantum conveniri in loco originis non potest, sed nec onera personalia ibidem sufferre cogitur *Marb. de Afflict. decif. 384. n. 6.* Imò quamplurimis in locis omnia civitatis originalis jura hoc modo penitus amittit, adeò, ut ei non liceat postea ad illum locum reverti habitandi causa, nisi aut de novo jura illa sibi comparaverit aut antea reservarit, soluto quotannis in subjectionis recognitionem aliquo censu, *Zang. de except. p. 2. c. 1. n. 75. & seqq.* In dubio tamen nauticus quisq; domicilium originis adhuc habere præsumitur; unde si ibi conventus mutasse se domicilium dicat, probare illud tenetur. Vnaquæq; enim res in eodem statu, in quo antea fuit, etiamnum esse præsumitur *l. ab ea parte. 5. de probat. l. cum qui 22. de probat. l. in finalib. 11. fin. reg. Zang. d. l. n. 9. & 10. Alciat. præsumt. 25. pr.*

XX.

ACCIDENTALE, seu HABITATIONIS DOMICILIVM duplex est: NECESSARIUM & VOLUNTARIUM. ILLVD habere dicuntur Relegati, qui in loco, in quem relegantur necessarium interim domicilium habent *l. 22. S. 3. ad municip.* Id quod quomodo secundum *gloss. in l. 27. in fin. eod. verb. unde arceatur,* de relegatione tantum perpetua, aut eâ saltem, quæ ad decennium est facta ad concil. *d. l. 27.* intelligendum sit, non apparet. Sanè in iis causis, quæ Procuratorem admittunt: relegati domicilium loci ex quo relegati sunt, non amittunt *arg. l. Papinianus. 20. de minor. & ita intelligenda est. d. l. 27. in fin. ad municip.*

XXI.

VOLUNTARIUM DOMICILIUM est, quod quis sponte & factio proprio sibi constituit, eo animo, ut perpetuo ibi maneat, nisi quid avocet *l. civis 7. C. de incol. Donel. 17. comm. 12. Matth. Steph. de Idist. lib. 1. c. 28. n. 10. 11. & 12.* Vnde duo simul requiruntur ad constituendum domicilium; Habitatio & animus consistendi. Ut enim sine habitatione domicilium non constituitur; ita sola domus possessio non sufficit ad forum domicilij arguendum, nisi animus perpetuo ibi consistendi accedat. *l. libertus. 17. S. sola domus 13. ff. ad munic. Gædd. ad l. 203. de V. S. Vult. ad l. 2. C. de Idist. Nihil autem refert, propria sit domus an aliena, conducta an precaria quæ inhabitatur Gædd. d. l. Hillig. ad Donell. 17. comm. 12. lit. C.*

XXII.

Hinc qui studiorum causa in Academiis vivunt, quia animum perpetuo ibi manendi non habent, domicilium quoque ibidem habere non creduntur, quamvis eo in loco sint nati *Rebuff. de privil. schol. privil. 122.* nisi decem annis transactis fixam ibi sedem constituerint *l. nec ipsi, 2. C. de incol.* Quod tamen non ita est intelligendum, quasi solus decenni lapsus sufficiat, (ut nonnulli arbitrantur) sed requiritur præterea factum, ex quo animus constituti domicilii colligi possit. Et hoc adeo verum est, ut in nonnullis Academiis studiosi, licet integrum vicennium vel tricennium, & ulterius ibi vixerint, uxorem duxerint, propriumque focum & ignem habuerint, forum tamen domicilii contraxisse non dicantur, ita ut coram magistratu opidano conveniri possint, nisi ex genere vitæ contrarium colligi queat, Sortiuntur autem forum coram Magistratu Academicum, *qua de re infra.*

XXIII.

Factum porro quod animum constituti domicilii arguat, Romaniserat positio Larium seu Sacrorum domesticorum *l. 2. C. ubi Senator. vel clariss.* ut unusquisque eo loci, ubi Deos domesticos coluit & sacra privata celebravit, do-

miciſium ſibi conſtituiſſe creditus fuerit. *l. 7. C. de incol. Zang. de exec. p. 2. c. 1. n. 22. 23. 24.* Ex quibus apparet, aliud Romanis fuiſſe, Fovere Larem, ab eo quod Germanis dicitur: proprium habere focum ac ignem, Etigen Rauch und Feuer halten. Nam & illi focum ac ignem alere poſiunt, qui ad tempus tantum alicubi morantur, qui tamen propterea domicilium ibi conſtituiſſe minus recte dicuntur, *l. 17. §. 13. ad munic. Zanger. d. l. n. 15.*

XXIV.

Nec minor ferè conjectura adarguendum domicilium ſumebatur ex ſitu maximæ partis bonorum *l. 2. C. ubi Senator. vel Clariff.* modò aliis rebus ad rem fam. neceſſariis ibidem inſtructus eſſet, puta ſi familiam aleret *Zang. d. l. n. 25. & 26.* Idem obſervabatur ſi quis alicubi aſſiduè i. e. frequenter verſaretur: ac foro, balneis, ſpectaculis aliſq; juribus cum loci illius civibus fruereſſet *d. l. 2. C. ubi Senator. l. 27. §. 1. ad municip.* Vnde Mercatores iis in locis, in quibus mercaturæ gratia frequenter verſabantur, conveniri poſuiſſe ſatis arguit. *l. 5. ad municip. l. 19. §. 1. de iudic.*

XXV.

Et quoniam (licet rarò ac difficulter) fieri poterat, ut quis rebus jam enumeratis, ex quibus conjectura conſtituti domicilii ſumebatur, duobus in locis æqualiter inſtructus eſſet, neq; uno quàm alio in loco minus frequenter verſaretur, duobus quoq; in locis domicilium eundem habuiſſe Paullo, Vlpiano & Iuliano placuit, licèt Labeo diſſenſerit *l. 5. l. 6. §. 2. l. 27. §. 2. ad municip. gloſſ. in l. fin. C. de præſcript. long. temp. verb. inter abſentes.* quo caſu electio datur actori, quod velit ſequi domicilium *arg. l. 4. de eo quod cert. Hillig. ad Don. 17. comm. 12. lit. G.*

XXVI.

Sed hæ conjecturæ ac præſumptiones ut ſunt juris tantum, & non ſimul etiam de jure, ita aliis contrariis ac fortioribus deſtruuntur *Bart. in l. ſive poſſidetis, 16. C. de probat. Coler. de proceſſ. exec. p. 2. c. 1. n. 40.* Ita Senatores, qui liberum comeatum, id eſt, ubi velint morandi arbitrium impetrarunt,

sunt, etsi diu alieubi morentur, non tamen domicilia ibi
constituisse, sed pristinam potius eo in loco ubi Senatores
sunt, retinuisse præsumuntur. *l. 22. §. pen. ad municip.*

XXVII.

Vix tamen hodie conjecturæ jam recensitæ locum
amplius habent, utpote cum ex generali Germaniæ con-
suetudine in civitatibus passim receptum, & in aliquibus
statu publico cautum esse videamus, ut nemo ultra an-
num in iis morari possit, nisi jus civitatis sibi comparave-
rit. Idq; his exactionum temporibus observatu vel maxi-
mè opus esse, ne quis oneribus publicis fraudulenter se
eximat, dicit *Gail. 2. Obs. 35. n. 8.* Exinde ergo quod quis jus
civitatis *das Bürgerrecht* acquisivit ibique habitat, firmis-
simum constituti domicilii argumentum sumi hodie po-
test. *Zang. d. p. 2. c. 1. n. 54.*

XXIII.

Quod si quis jura quidem civitatis sibi compararit,
neq; tamen ibidem habitet, si in fraudem prioris magi-
stratus id factum sit, non tantum ibi non conveniri, sed
nec frui quidem ejus loci jure potest. Et hoc qui faciunt,
Walsbûrgeri (Alemannis) appellari solent, id est falsi ci-
ves, qui in aliam civitatem adscribi se procurant, nec ta-
men familiam eò transportant, sed in loco priori nihilo-
minus permanent, tantum ut adversus magistratum prio-
rem se defendere & ad novum provocare possint, si quan-
do cum prioribus controversia illis esse incipiat. *Speidel.*
Notab. verb. Walsburger Arumn. ad Aur. Bull. discurs. 6. th. 11.
Quæ fraus ne iis patrocinetur, constitutum est, ut novarum
civitatum, in quas se ascribi curarunt, juribus non gauder-
ant, sed prioribus Dominis tam ratione personæ quàm
bonorum subjecti nihilominus manerent, pœna centum
Marcharum auri in fugientium horum receptatores ac
detentatores constitutâ *Aur. Bull. tit. 16. de Walsburgeris.*

XXIX.

Et quemadmodum uxor ratione contracti matrimo-
nii ejusdem cum marito domicilii naturalis est particeps.

*h. n. C. de mulier. quo loc. muner. sex. congr. supr. th. 17. Ita ejusdem
domicilium & quoad conveniendi facultatem sequitur .
idemque vidua retinet l. ult. C. de incol. l. pen. ff. de Idit. l. 1. §. 2.
de agnos. & al. lib. l. 5. de rit. nupt. Si vero ad secunda votz
transeat, secundi quoq; mariti domicilium nanciscitur.
d. l. fin. C. de incol. l. 13. C. de dignit. Et, si maritus plura habeat
domicilia, eadem etiam uxor habet ac vidua retinet d. l.
fin. nisi forte vidua unum ex pluribus eligat, eodemq; cum
familia secedat, veluti quando se confert in locum ubi si-
tum est dotalitium das Leibgeding/ quo casu eo tantum loci
domicilium habere intelligitur Zang. d. p. 2. c. 1. n. 98. & 99.*

K X X.

Maritum contra uxoris domicilium sequi autumant
Bl. in l. fin. C. si non comp. ind. & Zang. de except. p. 2. c. 1. n. 65.
quando sc. uxor maritum ad suum trahit domicilium, *went
der Mann zum Weibe einfreyet.* Verum, ut videtur, minus re-
ctè. Quod enim maritus post contractum matrimonium
eodem utatur domicilio, quo ante uxor, id non tam fit
propterea quod in uxorem eam duxerit, quam quod ani-
mum perpetuo ibi manendi habeat. Itaque & hoc domi-
cilium ex sua ipsius personâ & suo facto maritus habere
intelligitur.

X X X I.

Vultejus ad *l. 2. C. de Idit. n. 15* duo adhuc addit domicilia:
unum Bonorū, & alterū Beneficii Ecclesiastici,
in quo beneficium habens residet. Quæ duotamen, ut
ipse *n. 16.* non diffitetur; ad domicilium accidentale seu
habitationis commodè referri possunt. Et bonorum quid-
dem domicilium aut ita consideratur, quatenus ex situ
maximæ partis bonorum habitatio constituta præsumit-
tur; aut quatenus in loco rei sitæ actio nonnunquam insti-
tuitur & reus conveniri possit. Priori modo pertinet ad do-
micilium habitationis de quo *supr. th. 25.* Posteriori vero ad
forum domicilii planè non spectat. sed refertur ad genus
fortiendi forum diversum, ad illud sc. quo docetur quo-
modo in actionibus realibus reus in loco rei sitæ, etiam si
ibi

ibi domicilium non habeat, conveniri potest, de quo *infr.*
lib. 66. Domicilium autem beneficii Ecclesiastici, quod
Clerici habere dicuntur, a domicilio habitationis nihil ali-
eni habet, nisi quod non sit ex jure communi, ut hoc no-
strum, sed ex jure speciali & privilegiato de quo *infr.*

XXXII.

Qui verò certum habitationis domicilium non ha-
bet, ubi vis locorum, ubi reperitur, conveniri potest, cu-
jusmodi est vagabundus, qui domicilio relicto navigans
aut iter faciens quaerit, quò se conferat atq; ubi consistat
l. eius qui 27. §. 2. ad munit. Quod si actor ignoret ubi sit, aut
illum persequi integrum ei non sit, in loco ubi versari
consequitur, aut iudicio omnium supremo, v. g. in Camera
Imperiali per edictum aut proclama citari debet juxta ea
quæ tradit *Gail. 1. obs. 1. n. 33. & obs. 57. n. 4. Marant. p. 6. tit. de
citat. n. 82. & 83.* Aut si bona alicubi habeat, ibi citatio
affigi & à magistratu ejus loci curator bonorum qui de-
fensionem ejus suscipiat, dari debet *Zang. de exc. p. 2. c. 1. n.
102. Felin. in cap. sin. X. de for. comper.*

XXXIII.

Præterea Forum Domicilii generale est, & cum
omnibus alijs forum sortiendi modis concurrat (eò foro
excepto quod reus ex continentia causæ sortitur) com-
muneq; est omnibus actionibus instituendis *l. 19. §. fin. ff. de
judic. l. 3. C. ubi in rem act.* ita ut in potestate actoris sit reum
in loco contractus actione personali, vel in loco rei sitæ
actione reali, vel alterutra in loco domicilii convenire.
Coler. de proc. exec. p. 2. c. 1. n. 25. Diff. Don. 17. comm. 17. de cujus
arg. *infr.* Vno tamen foro electo non licet resilire ad ali-
ud arg. *l. 7. de iudic. l. 30. eod.* Id namq; operatur præventio,
quæ solet litem de concurrente jurisdictione dirimere, ut
in arbitrio actoris amplius non sit, quo velit loco reum
convenire, etiamsi id ei antea maximè licuerit *Rittersh.
Nov. p. 9. c. 10. n. 63.*

XXXIV.

Atque hinc etiam dependet decisio quæstionis huc
alias

alias impertinentis: An videlicet Imperator causas liti-
giosas in Camera pendentes avocare & ad aulam suam
trahere possit? Sola nimirum præventio in causa est, quæ
minus id fieri queat, quod probatur tum per *text. express. 2.*
Ord. Cam. tit. 35. ibi: Das dem Kayserl. Cammergericht vnderhin-
der einziger restitution, supplication, avocation oder anderer
suspension vnd auffschlag sein freyer starcker vnderhinderter
Lauff gelassen) vnd dawider nicht gegeben werde. tum unanimi
Dd. & ipsorum etiam Cameralium sententiâ Gail. 1. obs. 41.
n. 3. 4. 5. Grav. lib. 1. concl. 41. n. 2. Besold. thes. pract. voc. Abfode-
rung Speidel. Notabil. ibid. Vult ad l. 1. C. de Idist. omn. iud. n. 174.
Reink. de Regim. sc. & Ecc. lib. 2. cl. 2. c. 14. n. 15. & seqq. Schrad.
de stud. part. 10. sect. 1. n. 185. Matth. Steph. de Idist. l. 2. p. 1. c. 3. pr.
n. 30. Accedunt præjudicia (licet non desint contraria)
quæ hoc ita observatum satis edocent, quorum unum re-
fert Steph. d. l. n. 31. aliud Barr. pratud. Cam. tom. 1. fol. 437. E-
gregium verò est illud, quod adducit Schleidan. de stat. relig.
lib. 25. firè in medio, de Alberto Marchione Brandeburgico,
qui, cum à iudicibus Camera imp. solenniter proscriptus
Imperatorem Carolum V. implorasset de abolenda pro-
scriptionis sententia, tale responsum tulit: non licere fi-
bi (Imperatori) juris administracionem impedire.

XXXV.

Dissentit ab hac in iure & usu fundata opinione
Matth. Ber. sch. p. 1. concl. 6. pr. & p. 1. decis. 158. per tot. qui Impe-
ratorem causas litigiosas in Camera pendentes vel ad
instantiam partis vel sua sponte avocare posse putat, ad-
ducens *cap. ut nostrum 56. X. de appellat. & l. 58. de iudic.* Sed
mate ex iure civili, & peius ex iure Canon. hujus quaestionis
decisio petitur, utpote cum hoc ex Reecessibus Imperii &
legibus imperii fundamentalibus sit decidendum, in quas
quia Imperator per modum contractus consensit, ideo ad
earum observantiam omnino tenetur *Gail. d. 1. obs. 41. Zang.*
d. exc. p. 2. c. 1. n. 419. in fin. Reuss. lib. 4. decis. 21. n. 34.

XXXVI.

Ut autem Iurisdictio præventa esse dicatur, & litis
penden-

tionem ex contractu non tantum in loco domicilii quod
jam, tempore movendæ actionis, reus habet, verum etiam
quod habuit tempore contractus, proponi posse arbitran-
tur, ne sc. jus actori quasitum factio rei auferatur, idque
per *l. 2. C. de iust. omn. iud.* Quod quidem de eo casu quan-
do contractus in prioris domicilii loco est celebratus,
concedi facile potest, tum enim convenitur ibi reus non
quod ibi habitavit, sed quod contraxit, de eoque casu lo-
quitur *d. l. 2.* Secus est si non in ipso domicilii sed alio in
loco fuerit contractum *Donell. 17. comm. 12. Vult. ad d. l. 2. in fin.*

XXXIX.

Hactenus de primo modo Forum fortiendi,
DOMICILIO sc. Sequitur **SECUNDVS**, qui per
OBLIGATIONEM constituitur.

XL.

Obligatio alia est voluntaria, alia invita. Illa ex con-
tractu vel quasi; hæc ex delicto vel quasi oritur. Cumque
vox Contractus tripliciter potissimum in jure sumatur,
1. latissimè pro quovis negotio ex quo obligatio oritur,
ita ut tam pacta quam delicta sub se comprehendat *l. 20. ff. de iudic. l. 52. de re iudic.* 2. propriè & magis juridicè pro negotio, quod aut certū habet nomen, id est certā contrahendi formam, aut causam, hoc est, dationem vel factum; aut utrumq; *l. 7. §. 1. & 2. ff. de pact.* 3. strictissimè pro negotio utrinq; obligatorio *l. 19. de V. S.* primam significatiōnem hîc retinebimus, ita tamen ut excludamus delicta, seorsim de iis post Contractus acturi.

XLI.

Sicut autem Contractus alius est verus, qui vero, alius quasi, qui præsumto constat consensu, & quando lex aliquem consentire præsumit; ita quoq; litigantes vel verè & expressè forum eligunt & in jurisdictionem alterius iudicis consentiunt, vel idem tacitè fecisse à lege præsumuntur. Expressè litigantes forum eligunt, quando convenit inter eos, ut alius iudex, quam cuius aliàs jurisdic-
dictio

dictio esset, adeatur *l. 14. & 15. de Iudic. l. 1. C. eod.* Et hoc fit vel pacto vel Contractu. Pacto; ut quando nuda tantum conventio quæ in aliud nomen non transit, de adeundo iudice intervenit *arg. l. 7. §. 4. de pact.* Contractu, vel nominato, ut Stipulatione, eaq; ferè tantum; cum in alium nominatum contractum obligatio hæc incidere vix possit, nisi quis velit addere literarum obligationem, quæ tamen an peculiarem contractum constituat, dubio non caret per ea quæ tradit *Bach ad Treutl. vol. 1. disp. 20. th. 2.* vel Innominato; ut, Do ut Facias, vel Facio ut Facias, ut si quis aliquid dederit aut fecerit, ut alius iudex adiretur.

XLII.

Quocunq; autem modo conventio de adeundo iudice instituat, neuter litigantium conventioni præcisè stare tenetur, si priusquam iudex adiretur, mutata voluntas fuerit *l. 18. ff. de iurisd.* Si enim per nudum pactum conventio facta fuerit, quia ex pacto actio non datur *l. 7. §. 4. ff. de pact.* cogi nemo potest ut compareat: sin conventio in contractum inciderit, neq; sic ut se silitat compelli quisquam potest, sed obligatio, quia est faciendi, resolvitur in obligationem ad interesse *arg. l. 13. §. 1. de re iudic.* Aliud longè est (quod tamen vulgò hic objici solet) si convenerit, ne fori præscriptio ob cingulum fortè militiae, dignitatis aut officii Ecclesiastici opponatur: quo casu nemini adversus pacta sua venire licet *l. pen. C. de pact. ne quidem Clerico l. si quis in conscribendis, §. 1. C. de Episc. & Cler. quamvis contrarium jure Canon. constitutum reperitur c. si diligenter, 12. X. de for. compet.*

XLIII.

Tacitè forum elegisse dicuntur litigantes ex præsumptione juris. Ita in loco contractus forum electum esse jus arguit *c. ult. X. de for. compet.* Locus autem contractus, si de certo solutionis loco convenit, non is dicitur, in quo negotium est gestum, sed in quem dilata est solutio *l.*

7. 2. & 3. ff. de reb. autor. iud. l. 21. de oblig. & act. Et hic locus o-
lim conveniendi facultatem adeo dabat, ut actori potesta-
tem alio in loco agendi plane adimeret l. 1. pr. de eo quod cert.
loc. utpote cum alibi petens, loco plus petere diceretur,
causâq; caderet. §. 33. Inst. de act. Sed quia iniquum est,
creditorem, præsertim si promissor in loco constituto co-
piam sui non faciat, suum consequi non posse, utilis actio
creditori datur d. l. 1. de eo quod cert. quâ, tanquam arbitra-
riâ, ratio habetur tam ejus quod actoris, quam quod rei
interest statuto potius loco quàm alio solutionem fieri l.
2. pr. de eo quod cert.

XLIV.

Instituitur verò actio hæc arbitraria iis in locis, in
quibus aliâs loco non adjectio proponi potuisset; & ita in-
telligendum est quod in l. 16. §. 1. de pecun. constituitur ubiq; pe-
ti posse dicitur, Donell. 17. comm. 19. Neq; enim rationibus
juris satis convenire videtur sententia Bart. in l. 1. ff. de eo
quod cert. loc. item Vultej. ad l. un. C. ubi conv. qui cert. loc. n. 51.
qui statuunt, hanc actionem quocunq; in loco, ubi pro-
missor reperitur, institui posse, propterea, quod (cum ex
natura arbitrariâ hujus actionis hic semper habeatur ra-
tio utilitatis illius loci, ubi aliâs ex conventionem res dari
debuisset) nullum exinde incommodum reo inferri vide-
atur. Est enim hoc contra mentem, & intentionem ipso-
rum contrahentium; qui conveniendi facultatem ad cer-
tum locum restringentes nunquam id egisse præsumuntur,
ut facultatem agendi ad ea etiam loca extenderent, in qui-
bus aliâs nulla foret agendi facultas arg. l. 25. de ll.

XLV.

Quod si duobus aut pluribus in locis soluturum se
quis promiserit; interest copulativè an disjunctivè id fa-
ctum fuerit. Priori modo, ut, Capuæ & Ephesi, quoniam
ratione locorum divisa est obligatio, divisum quoq; & am-
bobus in locis promissum peti debet, ita ut pars una Ca-
puæ altera Ephesi exigatur l. 3. §. 4. de eo quod cert. Posteriori
modo, e. gr. Ephesi aut Capuæ, electio quidem est pro-
missio-

missoris ubi velit solvere antequam res petatur: si tamen reus seu promissor solutionem non offerat, stipulator alterutro quo velit loco petere non prohibetur; ne si reo tum quoq; electio detur, in ejus sit arbitrio an debeat cum semper alium locum eligere atq; ita eludere actorem potest sit *l. 2. §. 3. de eo quod cert. loc. arg. l. 15 ff. rem rat. hab. quæ ratio quoq; svadet, ut nec ad litis usq; contestationem potestas eligendi danda sit reo, pro ut vult. Zanger, de except. p. 2. c. 1. n. 144.*

XLVI.

Si verò de loco solutionis nihil convenerit, is erit locus contractus, ubi ipsum negotium, contractus sc. est peractum *l. 19. §. 1. de iudic. l. 1. & 2. C. ubi ratioc.* idque cum ex tacita contrahentium conventionione, tum ex natura ipsius obligationis, ut idem sit locus solvendæ obligationis, quæ fuit contrahendæ *arg. l. nihil tam naturale, 35. de R. l. Accedit*, quod in loco contractus firmissima rei gestæ documenta haberi possint *d. l. ult. C. ubi de ratioc.* Ibi verò contractus celebratus esse dicitur, ubi ea gesta sunt quæ ipsam contractus essentiam concernunt. Vnde apparet, non posse reum ibi conveniri, ubi vel pactum de contractu vel ejus instrumentum factum est *arg. l. 38. de Obl. & act.* nisi convenerit, ut perfectus contractus non diceretur antequam in scripturam esset redactus *arg. pr. Inst. de emr. Zang. d. p. 2. c. 1. n. 110. 111. 112.*

XLVII.

Et hoc non tantum in veris, sed etiam in quasi Contractibus obtinet, in loco sc. negotii gesti actionem institui posse *d. l. 19. §. 1. de iudic.* Sic conditio indebiti, quæ est ex quasi Contractu *§. 6. Inst. de obl. quæ quasi ex contr.* eo loci, ubi indebitum solutum est intentari potest *l. 27. de condict. indeb. ibiq; Goth.* Eodem modo Tutores & Curatores, qui ex quasi contractu ad reddendas rationes obligantur *§. 2. Inst. de obl. quæ quasi ex contr.* in loco tutelæ vel curæ gestæ conveniri possunt *l. 1. C. ubi de ratiocin.*

XLIIII.

Hac ratione heres legatorum & fideicommissorum

nomine ibi conveniri potest, ubi hereditatem adiit. Ade-
undo namq; hereditatem omnes defuncti obligationes in
se suscipere, & cum legatariis ac fideicommissariis quasi
contrahere videtur §. *heredes. Inst. de oblig. qua quasi ex contr.*
Ibi verò ad ius hereditatem heres intelligitur, ubi illa to-
ta aut maxima eius pars sita est *arg. l. 50. pr. ff. de iudic. Vult. ad*
l. un. C. ubi fideic. peti op. n. 33. Cumq; hodie pro legatis & fidei-
commissis petendis tres actiones competant: actio perso-
nalis ex testamento, de qua iam dictum; Rei vindicatio &
actio hypothecaria §. 2. *in fin. Inst. de legat.* electio datur
actori, & ut qua velit actione experiri possit. *l. si servus lega-
tus, 108. §. 2. de leg. 1. arg. l. 52. §. 3. de iudic.* & ut potestatem ha-
beat eam proponendi vel in loco omnium communi vel in
cujusque proprio *l. 50. §. 52. de iudic.*

XLIX.

Communis autem omnium locus, est locus domicilii:
proprius, & actionis quidem ex testamento est locus quasi
contractus, ubi hereditas adita est, id est, ubi hereditas
aut major eius pars jacet *l. 50. pr. de iudic.* Rei vindicatio-
nis locus proprius est is qui rem controversam continet
d. l. 52. §. 3. de iudic. Actionis hypothecariæ locus genuinus
est, ubi res hereditaria & (si inventarium facere heres ne-
glexerit) alia ipsius heredis bona sita sunt. Nam olim qui-
dem ante introductum beneficium inventarii & exinde de-
pendens jus separationis bonorum, propter eorundem
confusionem omnia etiam propria heredis bona credito-
ribus & legatariis obligabantur. Hodie verò tum demum
si inventarium non fecerit *l. fin. C. de iur. delib.*

L.

Actor quoq; ibi forum elegisse præsumitur, ubi reum
convenit, sic, ut idem iudex, qui ad versus reum est implo-
ratus, contra ipsum actorem, si noxius inveniat, senten-
tiam ferre possit nulla oppositâ fori præscriptione,
quod competens aliàs respectu actoris iudex non sit *l. 14.*
C. de sent. & interloc. Idem etiam observatur in reconven-
tione, ut in eâ eundem habeat iudicem actor quem habet
reus

reus in ipsâ conventione *authent. & consequenter. C. cod. modo* causa sit ejusmodi, quæ admittat reconventionem, eaque ante vel statim post litem contestatam instituat; ut alternatim agi unaq; tandem sententia totum negotium dirimi possit *Sichard. ad d. l. 14. & d. auth. in fin.*

LII.

Porro quod dictum est; Reum in loco contractus conveniri posse, non ita est intelligendum, (ut nonnulli volunt) quasi à judice suo invitus eò remitti ac trahi possit, *c. Romana, 1. §. contrahentes, de for. comper. in 6. l. un. C. ubi conven. qui cert.* Quamvis enim in criminalibus caussis ita observatum fuerit, ut reus ad locum delicti remitteretur *Nov. 134. c. 5.* nunquam tamen idem in civilibus obtinuit *d. c. Romana.* cum, etiamsi reus remittatur in locum contractus, nihilominus is ibidem latitare, nec ut se sistat præcisè cogi, aut ob contumaciam carceri includi possit, propterea quod in civilibus iudex eò devenire non solet, sed sufficere ei debeat, posse actorem in bona rei latitantis mittere, atq; eo modo jurisdictionem suam tueri *l. 18. & 19. de in ius voc. l. 21. §. 2. vers. ceterum, ex quib. caus. mai. Don. 17. comm. 14. Paurmeist. de Idict. lib. 2. c. 4. n. 100. & 101.* Nec quidquam pro contraria sententia facit *l. 1. C. ubi caus. stat.* Is enim, qui in libertatem proclamat, quia actor est, meritò etiam Domini sui tanquam rei, & contra quem agere intendit, forum sequi, eòq; remitti, si forsan alihi agere velit, debet.

LII.

Quapropter si reus in loco contractus potestatem sui non faciat, nec ab ejus loci iudice legitime citatus compareat, accusatâ ejus contumaciâ Creditor in bonorum possessionem mittitur, donec reus iudicio se sistat *d. l. 19. §. 1. de iudic.* Idq; dubio caret, quando reus ibi bona possidet. Si vero non in contractus, sed forsan domicilii loco bona habeat, iudex nihilominus missionem in bonorum possessionem decernet, decretamq; ad iudicem loci domicilii, ut is eam exequatur, mittet, sub formâ quadam mandati, si sibi

sibi is substituit; sub literis verò (ut vocantur) Requisitionibus, si sibi non sit subjectus *d.c. Romanae, l. 5. contrahentes, de fir. compet. in sexto. l. 45. §. 1. de iudic. l. 15. §. 1. de re iudic. Gaii. l. 1. obs. 113. n. 16. Coler. de process. exec. p. 2. c. 1. n. 44. Covar. pract. q. c. 10. n. 7.* Quamvis postremo casu, quo iudex bonorum alteri subjectus non est, melius interdum actor faciat, si statim ad locum domicilii se conferat, quam ut inanibus sumptibus se exponat.

XXXIII.

Et licet studiosi quoque ob Contractus in Academicis celebratos à Rectoribus (si absint) literis publicè affixis nonnunquam citentur, ut compareant, & Creditoribus satisfaciant; id ipsum tamen non tam fit propterea, quòd ibi contraxerunt, quam quod initio cum in album studiosorum sunt recepti, juramentum præstiterunt, se isthinc discedere prius nolle, quam creditoribus suis satisfecissent. Quoniam si alibi & extra Academiam contraxissent, ne quidem præsentibus ibidem conveniri, sed ad magistratum suum, Rectorem sc. provocare possent *Coler. d. l. n. 51. Auth. Habita. C. ne filius pro patr.*

LIV.

Nec perpetuò tamen verum est: reum in loco contractus conveniri posse: sed potest is nonnunquam uti fori exceptione declinatoria, etiamsi in loco contractus reperiat. Quod contingit, (1) quando expressè convenit inter litigantes, ne reus eo loci, ubi contractum est, defendere se cogatur *l. 19. §. 2 de iudic.* (2) quando actor non expressè quidem sed tacitè juri suo renunciat, veluti si contrahat cum mercatore advenâ, qui iter facit aut præternavigat; hic enim ubi quasi in transitu contraxit, conveniri nequit, *d. l. 19. §. 2. vers. proinde ff. de iudic.* modò ne tabernam, armarium officinam aut pergulam ibi conducatur, mercesq; venum exponat, aut aliud quid faciat, unde animus aliquamdiu ibi consistendi colligi possit; & deinde is qui cum eo contrahit non ignoret, advenam eum esse: quæ duo conjunctim requirit *Vlpianus d. l. 19. §. 2. vers. proinde.*

inde. Etenim quia hæc exceptio ex tacito & præsumto est consensu, (quod ob conditionem personæ juri suo & foro contractus renunciassè actor arguatur) non potest consensisse præsumi, qui in conditione personæ erravit *Donell. 17. cmm. 14. §. 5. in fin.*

LIV.

Sanè ex peculiari gratiâ Civitatibus, qui jure Nundinarum solennium gaudent, concessum videtur, ut Mercatores, qui ad eas commeant, quò magis ad obeundas nundinas invitentur, de debito ibi contracto conveniri non possint, etiamsi tabernam vel pergulam illic habeant *l. un. C. de nundin.* nisi ipsis nundinis contraxerint; tum enim ibidem conveniri eos posse nec domum revocandi jus habere communitè Dd. statuunt, *Sichard. ad d. l. un. Matth. Steph. de Idict. libr. 1. c. 29. n. 52.*

LVI.

(3) Maritus quoq; , qui soluto matrimonio actione ex stipulatu de dote reddenda perinde tenetur, ac si ab initio stipulatio intervenisset, §. 29. *Inst. de Act. l. un. C. de re ux. act.* si in loco contractus, ubi sc. dos constituta, aut instrumentum ejus confectum est, conveniatur, exceptione fori uti potest, *l. exigere, 65. ff. de iudic.* quod tum demum tamen verum est, quando morte solutum est matrimonium; non item quando divortio: quo casu in loco divortij de dote agi potest, etiamsi maritus alibi domicilium habeat *l. si ux. 42. de iudic.* idq; propter odium divortij, ut maritus, qui aut causam ei dedit, aut idem fieri permisit, eò pluribus locis teneretur. *Rittersh. Nov. p. 9. c. 10. n. 49. §. 50.*

LVII.

Deniq; (4) qui pecuniàm constituit non tenetur in loco constituti se defendere *l. si quis. 8. ff. de iudic.* Quæ lex quamvis de Legato constituyente tantum loquatur, ad quosvis tamen Constituentes ex naturâ constituti commode extendi potest. Neq; enim id in constituto agitur, ut nova obligatio introducatur, sed ut ea, quæ antea fuit, firmior reddatur, & hoc excepto, ejusdem omnino cum

D

prio-

priori conditionis censeatur. *l. qui id quod, 33. pr. ff. de donat.*

LIX.

Atq; hæc de Foro competente ex Obligationibus voluntariis seu Contractibus. Sequitur jam porro quomodo ex *OBLIGATIONIBVS INVITIS*, id est, Delictis idem obtingere possit. Delicta vel vera sunt vel quasi. Illa in dolo consistunt, hæc in facto sua natura non illicito sed quod per abusum demum tale redditur *l. i. Inst. de obt. qua quasi ex del.* Delicta vera rursus vel publica sunt vel privata. Illa propriè crimina, hæc delicta appellari solent. Ex omnibus verò delictis vel civiliter agitur, quando sc. pœna actori, vel criminaliter, quando eadem fitco applicari aut reo infligi petitur, *§. in summa, 11. Inst. de iurur. Vult. ad l. i. C. ubi Senat. vel Clar. n. 10. & seqq.*

LIX.

Ex delictis si civiliter, agatur, idem ratione fori fortiendi observandum est, quod supr. *th. 51. & 52.* in contractibus observandum esse diximus, sc. ut his casibus in delictis remissio locum non habeat *Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 200. & seqq.* Hoc tamen addendum; reum in loco delicti, si ibi reperiat. conveniri semper posse, nec distingui (ut in contractibus *th. 54.*) utrum in loco delicti aliquamdiu sit permanens, an verò statim discessurus *Zang. d. l.*

LX.

Si verò ex delictis criminaliter & præsertim ad pœnam corporalem agatur, reus in locum delicti est remittendus. Et jure quidem Digestorum remissio tantæ fuit necessitatis, ut locus commissi delicti sicuti maximè proprius ita unicus terè fuit in quo reus criminis conveniri poterit. *l. ult. ff. de oxal. act. l. 7. §. ult. ff. de accus.* ut ibi extaret exemplum pœnæ: ubi exemplum culpæ. adeò, ut nec per continentiam delictorum impediri potuerit. Nam si una eademq; persona in una provincia sacrilegium, in alia aliud delictum commississet, unius provinciæ iudex non de u-

de utroq; , sed unusquisq; de eo tantum, quod in sua provincia perpetratum est, crimine cognoscere potuit *d. l. 7. §. ult. de accusat.*

LXI.

Tenebantur itaq; magistratus reum ad locum perpetrati criminis, requirente ejus loci giudice remittere, *Nov. 134. c. 5. Aurb. si verò criminis C. ad L. Iul. de adult.* Et quamvis Constitutionibus Imperatorum hæc remissionis necessitas sublata non nihil fuerit, ut patet *ex l. 1. C. ubi de crimin.* ubi reus non tantum in loco delicti, sed ubicunque etiam locorum ubi reperitur, conveniri posse dicitur; eandem tamen Imperator Iustinianus de novo rursus introducere voluit *Nov. 134. c. 5.*

LXII.

Atq; hæc remissio reorum in locum delicti olim, cum unus magistratus alteri, omnes autem Imperatori absolute ferè subessent, obtineri facile potuit. Verum cum Principes ac status imperii hodierni nonnulla majestatis jura ipsi habeant, ipsorumq; etiam minorum magistratuum jurisdictionis multis modis sit confusa, desit in usu esse remissionis necessitas. Unde si quando fiunt, sub literis (ut vocantur) Reversalibus fieri solent, vnter eimem offendem revers; ne concedentibus sint præjudicio; ut proinde non amplius superioritatis jure sed benevolentia potius ac amicitia ratione concedantur *Steph. de Idict. l. c. 30. n. 17.* Forum igitur in delictis reus hodie sortitur omni in loco in quo reperitur *l. 1. C. ubi de crimin.* non tantum si ibi domicilium habeat, *ut d. l. explicat gloss.* verum etiam si domicilium non habeat. Excipiunt Dd. ab hac regula crimen læsæ majestatis, cujus cognitionem de reservatis ipsius Imperatoris esse putant, ut videre est apud *Zang. de exc. p. 2. cap. 1. n. 121.*

LXIII.

Quis verò sit locus commissi criminis, si illud non in uno sed duobus forsitan territoriis sit perpetratum, ut: si Titius Mævium in unius Principis territorio vulneret, cumq;

eumq; ad alterius territorium fugientem insequatur, ibiq; occidat, inter Dd non convenit. Aliis (in quibus est Cynus in l. n. C. ubi de poss.) putantibus, initium delicti esse inspiciendum, ut locus sit delicti is in quo vulneratus est Mævius arg. l. qui cum maior, 14. §. 2. ff. de bon. libert. l. quod ait lex, 23. §. fin. ad L. Iul. de adult. Aliis (in quibus Barr. in libellorum, 3. ff. de accusat. n. 7.) contra locum delicti eum esse existimantibus, ubi consummatum est delictum, propterea quod ibi formam accipiat; & hoc etiam verius videtur. Nam quod vulgò dicitur: initium delicti esse inspiciendum: tum demum verum est, quando initium est licitum, ut reum à pœna liberet d. l. 23. §. fin. ad L. Iul. de adult. Felin. ad cap. fin. X. de for. compet. n. 3. & seqq. Prosp. Farin. prax. crimin. lib. 1. tit. 1. quest. 7. n. 45. Eodem quoq; modo, si lædens in uno, & læsus in alio stet territorio, is est locus delicti in quo læsus stetit non in quo lædens. Zang. de except. p. 2. c. 1. n. 330. & seqq. Felin. & Farin. d. l. ubi pluribus hanc rem persequuntur.

LXIV.

Equè dubium Interpretibus Iuris videtur. quis locus sit delicti eo casu, quando in confinio duorum territoriorum illud quidem est commissum, de loco tamen non constat, ubi vel lædens vel læsus steterit, homoque occisus jaceat partim in unius partim alterius in territorio. Et quamvis multi Dd. eò inclinent, ut illum locum delicti statuunt, qui caput continet arg. l. 44. de relig. & sumt. fun. vix tamen hoc subsistere potest: quoniam ratio ex d. l. 44. desumpta locum tantum habet in jure sepulturæ ad locum religiosum faciendum, ut scilicet, si homo mortuus pluribus locis inferatur, non quilibet, sed is tantum locus religiosus fiat, qui caput, tanquam principale corporis membrum, continet, quæ tamen ad locum delicti arguendum nihil confert. Sed quia eo loci, ubi pedes siti sunt, delictum perpetratum esse intelligitur, is quoq; in dubio locus delicti non incommode statui posse videtur. Thom. Michael de Iuris d. th. so. quamvis prius in praxi observari

vari afferat *Vehner. in præf. Observat. verb. Glaid / Glaidliche*
Obrißkeit.

LXV.

Cumq; de homicidiis, in confinio præsertim duorum
aut plurium territoriorum commissis, quamplurimæ con-
troverfiæ oriri soleant; & verò ex cadaveribus occisorum
indicia, quæ occisorem arguant, desumi nonnunquã pos-
sint, solent cadavera in loco, ubi de homicidio cognosci-
tur, aliquamdiu asservari, donec judici de facto, quoad
fieri potest, constet, tandemq; ibi sepeliri, quò minori
cum dispendio & temporis & sumtuum id fieri possit. Ex in-
de (si quid loci conjecturæ relinquatur) consuetudo paul-
latim dimanasse videtur, ut hodie non tantum occisorum,
sed naturali etiam morte extinctorum corpora, ex terri-
torio, in quo mortua sunt, in aliud sepeliendi causâ sine
speciali magistratus permisso transportari prohibeantur,
& hoc tam rigidè in his præsertim regionibus observatur,
ut, si contra factum fuerit, etiam bene humata cadavera
non rarò effodiantur, uti hoc satis edocet experientia.
Quo verò jure id fiat, non satis apparet, cum nihil hîc sub-
sit jurisdictionis, sed actus merè sit privatus, qui quò mi-
nus fieri impediatur, expressè interdicitur *tot. tit. ff. de*
mort. infer. Et quod nulla lege inveniatur prohibitum, ca-
davera de loco in locum sepelienda transportare, nullo
neq; portagio neq; passagio (ut vocant) pro iis soluto,
sed id maxime licere etiam sine ullo superioris permisso,
latè deducit *Illephonsò Peretz. tract. de Anniversariis, lib. 1. c. 25.*
n. 37. & seqq. Vnde & Trajanus Imperator, (cum à Plinio II.
confuleretur, quid de iis fieri deberet, qui ut suorum reli-
quias in alium locum transportare sibi liceret, petiissent,
cum ante id sine permisso Proconsulum fieri minime po-
tuisset,) *Durum esse, ait, necessitatem iniungere provincialibus*
Pontificum adeundorum, si reliquias suorum propter aliquas instas
causas transferre ex loco in alium locum velint. Plin. lib. 10. epist. 73.
& 74. Sanè cadavera sepulturæ semel tradita, aliò trans-
portari sine magistratus consensu non posse, ne loca reli-
giosa

giofa facilè & pro lubitu multiplicentur, etiam jure civili
cautum reperitur *l. 3. §. 4. vers. Divus tamen Marcus, de sepulcr.
viol. l. 8. pr. de relig. & sumt.*

LXVI.

TERTIVS MODVS FORVM SORTIENDI, EST LOCVS REI
CONTROVERSAR. Vbi enim res sita est, ibi reus conventus
defendere se debet, modò de possessione aut proprietate
ejus agatur, id est, judicium reale instituat, *l. 1. & 3. C. ubi
in rem act.* adeò ut etiam Clericus possessor ratione bono-
rum coram iudice seculari conveniri possit, cum non per-
sona, sed res hîc consideretur, *Gail. 1. obs. 37. n. 4.* Iudici-
um verò Reale aliud est possessorium, aliud Pe-
torium. Possessorium aut Summarium est &
extra ordinarium, in quo sine strepitu judiciali de sim-
plici & plano (ut loquuntur pragmatici) propter metum
armorum quàm brevissimè proceditur; aut plenarium
& ordinarium. Vtrumque rursus vel est adipiscendæ
vel retinendæ, vel recuperandæ possessionis, *§. 2. Instit. de
Interdict.*

LXVII.

Summarium omne, quod etiam momentaneum
dicitur, *l. un. C. si de moment. poss. fuer. ap.* vix commodiori
quam in quo res sita est loco peragi potest *l. un. C. ubi de poss.*
In hoc enim possessorio non ita apparet, quis actor sit aut
reus, sed uterq; reus esse quàm actor mavult, dum se possi-
dere dicit, aut possessionem apprehendere cogitat *Andr.
Clud. rer. quotid. c. 4. n. 31.* & plerumq; in loco rei controver-
sæ litigantes ad arma devenire solent: quod ne fiat, com-
modissimè omnium illius loci iudex prohibere potest, cer-
tam possessionem momentaneam constituendo, ut posses-
sorium ordinarium seu petitorium eò citius & rectius in-
stitui queat, *Vult. ad l. un. C. ubi de hered. n. 20.*

LXIIIX.

Ordinarium adipiscendæ possessionis aut
est

est de re vacua, & à nemine possessa, aut de re, quæ ab alio possidetur: Prius, cum possessor aut contradictor non sit, cuius in adeundo iudice ratio haberi possit, in nullo alio quam ipsius rei controversæ loco intentari potest. Ita heres possessionem hereditatis vacantis petens, interdictum quorum bonorum, eiq; annexum remediū *l. fin. C. de edict. D. Adrian.* tantum in loco hereditatis proponit *l. un. C. ubi de heredit. d. l. fin.* Posterius quoque, cum sc. res ab alio possidetur, commodiorem, quam ipsius rei sitæ locum vix reperit, cum quia illius loci iudex actorem in bonorum possessionem sine remorâ mittere potest, tum quia hic de nuda tantum possessione, non item de factō aut vi à possessore commissâ actos queritur *Vult. ad l. un. C. uti de poss.*

LXIX.

Eadem ratione in possessorio Ordinario Retinendæ & Recuperandæ possessionis distinguendum videtur: an Interdicta seu Actiones de ipsa sint possessione, an verò defacto tantum & vi alterius circa possessionem commissâ: prioris generis actiones cum sint reales, in loco rei sitæ *l. un. C. uti de possess.* posterioris verò generis, utpote personales, quibus factum adversarij principaliter accusatur, in loco domicilii intentari possunt *l. 7. de vi & vi arm. l. 2. C. de interd.* Hodie pro Interdictis Mandata decernuntur, quæ petuntur vel in loco domicilii ipsius rei, si sint personalia & factum alterius concernant, ut sunt. Mandata de non turbando; vel in loco rei sitæ, si de possessione principaliter apant, ut Mandata Manutentioniæ, Restitutoria, &c.

LXX.

Peritorium Iudicium est vel Unversale, vel Particulare. Illud de jure hereditario: hoc vel de Domino, vel Seryitute, vel Pignore agit.

Ex

Ex jure hereditario oritur hereditatis petitio, quæ ad-
versus eum, qui pro herede vel pro possessore possidet, in
loco domicilij heredis, aut hereditatis, modò ibi degat,
idest, reperiatur possessor, instituitur *l. un. C. ubi de heredit.*
Etsi enim hæc actio sit realis *l. 25. §. 18. de heredit. petit.* & pro-
inde in loco rei sitæ, sive possessor ibi reperiatur sive non,
proponi posse videatur *arg. l. ult. C. ubi in rem act.* tamen
cum non merè sit realis, sed mixta, adeoq; multas habeat
præstationes personales, quarum respectu personalis quo-
dammodo dici possit, Imperatores *in d. l. un. C. ubi de heredit.*
ed. respexisse videntur Vult. ibid. Facit. l. 29. §. fin. ff. de in-
off. test. ubi querela inofficiosa, tanquam præparatoria pe-
titiois heredit. & quæ cum ea successivè cumulari potest
arg. l. 20. ff. de inoff. test. VVesemb. parat eod. n. 4. in loco domi-
cilij heredum scriptorum institui debere dicitur.

LXXI.

Moribus tamen hodiernis actio hæc non tantùm in
loco domicilij, sed etiam hereditatis sitæ, aut, si ea sit di-
spersa, ubi major ejus pars est, institui potest *VVesemb. parat.*
C. ubi de heredit. sive possessor ibi reperiatur sive non, idque
ex regula generali, quæ est *in d. l. fin. C. ubi in rem act. Vult. d.*
l. n. 28. Quod si pluribus in locis hereditas jaceat, & metu-
atur, ut sententia in loco majoris partis hereditatis lata
alibi executioni facilè detur, commodius agitur, si ob
causæ continentiam omnium judicium, in quorum territo-
riis res hereditariæ constitutæ sunt, proximè supremus a-
deatur *Bald. in l. un. C. ubi de heredit. in fin.*

LXXII.

Ex Dominio Rei vindicatio oritur, quæ in lo-
co rei sitæ proponitur *l. fin. C. ubi in rem act.* nec interest, no-
bilis an immobilis res sit quæ petitur *l. 10. de R. V. l. quod le-*
gatur 38. ff. de indic. suo an alterius nomine reus possideat
l. 9. de R. V. item possideatne adhuc, an dolo possidere de-
sierit l. 38. ff. eod. Hic enim fictione juris pro possessione
dolus est à parte rei *Bach. vgl. 2. disp. 25. vb. 1. lit. H.* & actio
hoc casu non tam est directa, quam utilis, daturq; magis
propter

propter odium Rei, ut pœnam det malitiæ, quàm ex natura dominiij. Vnde reus, qui dolo possidere desit, aestimationem rei solvens non liberat verum possessorem *l. 95. §. dolo. 9. ff. de solut.* sed peritor nihilominus rem à possessore reperere potest *l. 69. de R. V.* Eadem ratio est Servitutis tam realis quàm personalis, actionumque exinde descendentium, Confessoria & Negatoria.

LXXIII.

Ex Pignore quoque seu Hypothecâ actio realis oritur hypothecaria, dativa magis quàm nativa, quæ Creditoribus ad pignus, Pratorio pacto constitutum, persequendum competit *§. item Serviana, 7. Inst. de act.* poteratq; olim adversus quemvis possessorem, & ita indistinctè in loco rei sitæ institui, non habita ratione eius qui rem possideret, ipsene debitor sit, an alius *l. persecutore, 24. C. de pignor. l. 3. C. ubi in rem act.* Sed postquam hoc mutavit Imp. Iustinianus *Nov. 4. c. 2.* ex eaq; desumpta *auth. hoc si debitor. C. de pignor.* constituitq; ut adversus tertium possessorem actio hypothecaria prius non daretur, quàm actio personalis adversus ipsum debitorem, eiusque, si intervenisset, fideiussorem mota fuerit; non nisi excusso debitore eiusq; fideiussore in loco rei sitæ proponi hodie potest *arg. d. Nov. 4. c. 2. d. auth.*

LXXIV.

Fallit tamen hoc duobus casibus. 1. quando actio hypothecaria ante rem alienatam adversus debitorem est mota, & ita res facta litigiosa *Nov. 112. c. 1. vers. ab hoc autem. auth. litigiosa C. de litigios.* quod per solam citationem (in Camera præsertim) fieri dicitur *Vvesenb. parat. de litig. m. c.* dō causa citationi inserta, eaq; reo ante alienationem tradita sit *Sichard. ad d. auth. litigiosa C. de litigios.* 2. quando Creditor possessionem rei, ex causa pignoris ab ipso debitore ab initio sibi tradita, amisit: tum enim hypothecaria adversus quemvis possessorem uti, eamq; in loco rei

E

sitæ

fitæ intentare non prohibetur, *Neguz. de pignor. p.1. pr. n.7.*
Bachov. tr. de action. disp. 3. th.17.

LXXV.

Quod autem ex *l.3. C. ubi in rem act.* dictum est: actionem realem in loco rei fitæ institui debere, non ita est intelligendum, quasi is locus solus intelligatur, & alius omnis excludatur; sed ita, ut etiam in loco domicilii, quem cum omnibus modis forum sortiendi concurrere, ex superioribus manifestum est, eadem proponi possit *l.19. §. fin. ff. de iudic.* & ita communis Dd. schola statuit teste *Vult. ad tit. Cod. ubi in rem act.* Solus ferè Donellus hic sese opponit *lib.17. comm.17.* qui tum demum actionem realem in loco domicilii ipsius Rei proponi posse putat, si reus consentiat, nec fori exceptione utatur, 1. quod in *d.l. fin. C. ubi in rem act.* actor jubeatur in loco rei fitæ actionem realem proponere, unde concludit, non esse in ipsius arbitrio, an eandem alibi instituere velit, 2. ex *l. quod legatur, 38. de iudic. vers. si autem, ibi: etiam ibi peti debet.* ex quibus verbis firmissimum assertionis suæ fundamentum desumi posse putat, idq; maxime ex oppositione (quæ ibi proponitur) actionis in personam & act. in rem. Sed præterquam quod ejus sententia ex *d.l. fin. C. ubi in rem act.* non incommodè refutetur; minimè quoq; id ipsum ex *d. l.38.* elicitur, utpote quæ de veteri vindicationum ritu loquitur, quando sc. actor reum ex jure ad conferendam manum vocabat, quæ vindicationes non nisi in re præsentia fieri poterant *Gell. noct. Attic. 20. c.9.* Eandem necessitatem possessioni idem affingit, ut de ea quoque tum demum in loco domicilii agi possit, si reus exceptione non utatur, idq; ex *l. un. C. ubi de possess.* ibi: convenit judicare, & ex *l. un. C. ubi de heredit.* Verùm nec hi textus id satis evincunt, cum nulla ex iis necessitas deduci possit, utpote, qui tantum de loco possessorij judicij maxime proprio loquuntur, ita tamen ut communis locus non excludatur, *Vult. ad l. un. ubi de possess. n. 44.*

LXXVI.

Quartus & ultimus modus Forum sortiendi est

di est CAUSSARVM CONTINENTIA, quæ nihil aliud est
quàm causarum coherentia & individuitas, quæ duas
plurésve causas divelli ac separari non patitur, sed coram
uno eodemque iudice eas terminari desiderat, l. nulli. 10. C.
de iudic. l. 1. § 2. ff. quib. reb. ad eund. iud.

LXXVII.

Et quia non tantum privatim, sed publice etiam inter-
est, lites finiri ac contrahi l. 13. C. de iudic. arg. l. 4. in fin. de alien.
iud. mut. ideo prohibita est ab Imperatore Constantino
causarum coherentium divisio d. l. 10. C. de iudic. adeo, ut
non admittatur, etiamsi reus uon opponendo exceptione
continentiæ eandem maxime admittere velit; sed Iudex ex
officio Actori, continentiam causæ dividere volenti, au-
dientiam denegat & à limine iudicii eum propellat, pæ-
naque arbitraria cum refusione expensarum insuper mul-
ctet d. l. 10. Mindan. de process. extr. lib. 3. c. 2. n. 3. in fin. Siehard.
ad d. l. 10. n. ult. Moribustamen hodiernis Iudex ex officio
divisionem causarum continentium prohibere non so-
let, sed eandem fieri permittit, nisi reus exceptionem con-
tinentiæ ante litis contestationem pro more & natura ex-
ceptionum dilatoriarum objiciat, c. inter monasterium, 20.
X. de sent. & re iudic. Gail. 1. obs. 32. n. 13. Myns. 1. ob. 97. in fin.

LXXIIX.

Causarum itaq; continentia facit, ut quæ coram du-
obus aut pluribus iudicibus essent peragenda, coram uno,
eoque omnium illorum proxime supremo, proponi pos-
sint, ob communem quam habent rationem, & quod una
sine altera commodè expediri nequeat. Continentia ve-
rò illa ex tribus potissimum causis oriri videtur: (quam-
vis alii plures alii pauciores constituent, ut videre est apud
Mindan. de process. lib. 3. c. 2. Menoch. de arbitr. iud. quest.
cas. 371. Gail. 1. obs. 32.) 1. EX REBUS quæ petuntur.
2. EX PERSONIS adversus quas agitur, 3. EX
NATURA ET INDOLE ACTIONVM SEV IUDICI-
ORVM, quæ intentantur.

E 2

Ex

EX REBUS Continentia oritur, quando res, quæ una actione peti possunt in diversis quidem territoriis sitæ, unius tamen iudicis jurisdictioni subjacent. Hic enim ne causæ continentia dividatur non singuli singulorum territoriorum iudices, sed eorum omnium proximè supremus adiri debet *d. l. 10. C. de iudic. ibiq. Dd.* Ita si res hereditariæ aut communes partim Brunsvigæ partim Helmstädtl jaceant, in iudicio proximè superiori, Aulâ sc. Principis aut Cancellaria, *vorn Hoffgericht oder Cangeley* si verò partim Brunsvigæ, partim Magdeburgi sint sitæ: in aulâ Imperatoris aut Camera Imperiali hereditatis petitio aut communi dividendo iudiciam institui debet *arg. l. 1. & 2. ff. de quib. reb. ad eund. iudic.*

LXXX.

Atque hoc dubio caret, quando res, quæ petuntur, merè sunt allodiales; si verò nonnullæ earum sint feudales, ut, si quis omnia sua bona tam allodialia quàm feudalia creditori oppignoret, quorum illa quidem in Episcopatu Bremensi, hæc verò in Comitatu sint Schaumburgico, indeque dependeant, an locus sit continentia causæ, ita ut actio hypothecaria in Camera Imp. proponi possit, an verò in singulis territoriis eadem moveri debeat, quaritur? Distinctione res expedienda videtur: aut enim (1) lis vertitur inter duos pluresve convasallos; aut (2) inter Dominum & Vasallum; aut (3) inter Vasallum & extraneum; aut (4) inter Dominum & extraneum. Prioribus duobus modis, cum nec aliàs, si de re feudali tantùm controversia esset, ea ad iudicem ordinarium, sed primo modo ad Dominum feudi; *2. Feud. 55. §. præterea*, altero ad pares curiæ, id est, reliquos Domini Vasallos pertineret *d. t. & 1. Feud. 10.* per continentiam causæ ad ordinarium iudicem devolvi nequit, ne Domino præjudicium ac damnum creetur. Posterioribus verò modis continentia causarum locum esse, rectè statuitur. Cùm enim his casibus si simplex quæstio de feudo incideret, ea coram iudice ordinario ventilanda esset

effet. propterea, quòd cessante hìc dispositione juris feudalis jus civile scriptum sequamur *arg. 2. Feud. 1. S. strenuus. Rittersh. part. feud. lib. 2. c. 8. q. 28.* multò magis per connexionem causarum ad eundem pertinebit; *Mindan. de process. lib. 3. c. 3. n. 9. 10. & seqq.*

LXXXI.

In omni autem causarum continentia requiritur, ut qui prætereantur iudices ei, qui aditur, aut ipsi subsint, aut verò eorum territoria & maxime locus rei controversæ ad eundem pertineant. Nam si unus fortè eidem subiectus non sit, neq; ejus territorium aut locus rei litigiosæ ad iudicem, qui aditur, spectet, quia negotium per viam mandati expediri nequit, continentia causæ non fundatur; veluti si res, quæ petuntur partim HalbarstadI partim Brunsvigæ, partim VVulferbyti sint sitæ: hìc enim ad iudicium Guelphicum controversia non pertinet, sed Camera Imperialis fundatur jurisdictione: aut si res partim sint in Norvvegia partim in Ducatu Megapolitano, aut partim in Holfatia partim Norvvegiâ; quibus casibus ne Camera quidem Imper. litem per causarum continentiam ad se trahere potest, sed de singulis rebus suo loco erit agendum, cum non detur, cui uterq; Iudex subsit, aut ad quem utrumque territorium pertineat.

LXXXII.

Vbi nihil referre putat *Mindan. d. l. n. 6. & 7.* an res vel causæ (si de singulis seorsim ageretur) ad iudicem illum, qui propter continentiam imploratur, per appellationem devolvi aliàs potuissent; an verò ab iis qui prætereantur, propter privilegium, quod habent, appellari nequeat. Nam & hoc casu continentia causarum locum esse idem rectè statuit, ita ut, si hereditas partim in Ducatu Brunsvicensi, partim in Electoratu Saxonico; aut partim in Electoratu Brandeburgico, partim verò in Elector. Saxon. jaceat, in Camera Imper. controversia moveri & processus impetrari queant; tum quia privilegia strictè sunt interpretanda, tum quia Principes illi omnes Imperatori subsunt.

LXXXIII.

EX PERSONIS CONTINENTIA oritur, quoties quæ conveniuntur diversorum territoriorum personæ, unius eiusdemque causæ reæ sunt. Hæ namque ut sunt consortes litis *l. 1. & 2. C. de consort. eiusd. lit.* ita unius quoque iudicis jurisdictioni subjiciuntur. Sic plures tutores vel curatores ob unitatem causæ tutelæ scil. vel curæ coram uno iudice reæ conveniuntur *l. 5. C. arbitr. tut. tut. ibiq. Bart.* & plures heredes ac socij unum adire iudicem jubentur *l. 1. ff. quib. reb. ad eund. iud.* Omnium autem reorum iudex proximè communis adiri debet, & ita in Camera observatum in causa Comitum de Hanaw contra pagorum Zdenheim & Langenheim reisq; litis contestationem injunctam, non attentis exceptionibus dilatoriis, refert *Mynsing. 1. Obs. 4.*

LXXXIV.

Hac ratione (1) duorum Principum subditi ob causæ continentiam in Camera conveniri possunt. Eodem (2) observato, si correi, qui conveniuntur, partim sint mediati, partim immediati imperij cives; veluti si Princeps, ejusque aut alterius Principis subditi ex una causa conveniantur, *Myns. d. 1. Obs. 4.* Nec minùs Camera Imper. fundatur iurisdictio, si omnes correi sint immediati & jus habeant Austregarum. Beneficium enim uno in loco ob causarum continentiam agendi non tantùm in favorem Rei, sed Actoris quoque, imò ob publicam utilitatem, ut contraherentur lites, introductum videtur. Neque tamen ad Austregas, (ut nonnulli volunt) hæc continentia devolvitur, ut ad easdem, si contra singulos reos seorsim ageretur, cognitio causæ vel maxime pertineret, *Mind. d. l. n. 4. 6. 7. & 8.*

LXXXV.

Sive igitur adversus mediatum & immediatum ex connexitate causæ agatur, sive omnes qui conveniuntur sint immediati, utroque casu cessat jus Austregarum; tum ne propter Austregarum beneficium connexitas causæ dividatur,

vidatur, tum quia eiusmodi Aufregæ non facilè dantur, coram quibus omnes simul conveniri possint. Atque hoc non tantùm de iis causis intelligi debet, quæ ex sui naturâ ab Aufregis examinari non possunt, & quarum respectu jurisdictio Camera Imper. citra connexitatem per se fundatur; cuiusmodi sunt causæ Mandatorum sine Clausula, fractæ pacis publicæ, & similes, quæ ordine recensentur à *Gail. 1. Obs. 1. & Mirandan. 1. de process. c. 20.* Verum de iis quoq; causis, quarum cognitio, si adversus unumquemq; seorsim ageretur, ad Aufregas pertinet, modò eo casu, quando adversus mediatum simul & immediatum agitur, ad utrumque causa æquè pertineat; & ita in Camera observatum refert *Mindan. d. l. 3. c. 4. n. 7.*

LXXXVI.

EX NATURA ACTIONVM ET IVDICIORVM Continentia oritur (1) quando actiones ita sunt cognatæ, ut una alterius sit preparatoria: sic possessorium iudicium viam sternit petitorio *l. ordinary, 13. C. de R. V.* Interrogationes, quæ in iure olim fiebant, petitioni actoris, ut scire is possit, qua actione sibi sit utendum *l. 11. C. de petit. hered. V. Vesp. parat. de interrog. in iure fac.* Actio ad exhibendum Rei vindicationi *l. 3. ff. de R. V.* Querela inoffic. test. petitioni hereditatis *l. 20. ff. de inoffic. test.* (2) Quando una actio alteram explicat, quod fieri intelligitur quoties ex eo negotio agitur, quod plures actiones producit, se invicem non confundentes, ut sunt, actio furti & condictio furtiva *l. 7. §. 1. de condict. furt.* Item (si servus locatus à conductore surripiatur) actio locati & furti *l. si locatum, 42. ff. locat.* His & similibus casibus ubi una actio mota est, ibi altera quoq; moveri debet, cum iudici illi de causa constet, ac proinde facilius quàm quivis alius & alteram quæstionem examinare possit *Gædd. de sequest. poss. c. 1. n. 28.*

LXXXVII.

(3) Quando una actio alteri præjudicium infert, veluti si actione mota quæstio incidat, quæ negotium principale aut impediat, aut exceptione rei iudicatæ tollat: cujus-

quosmodi sunt actiones, quæ ex jure personarum descendunt, vocanturque præjudiciales §. *præjudiciales, 13. Inst. de act.* quibus decisiis facili negotio & aliæ inde dependentes decidi possunt; ita si filius alimenta petat aut sumtus studiorum, quem parens filium suum esse neget, aut filia dotem petat, quam pater filiam non agnoscat, aut si quis hereditatem jure agnationis petat, qui agnatus legitimus negetur, quæstiones exinde oriuntur præjudiciales, quibus quæritur, an quis filius, filia vel agnatus sit, ijsque decisiis de reliquis faciliè constare potest *l. 5. pr. §. 1. 8. & 12. ff. de agnosc. & alend. lib. 1. c. 9. ff. de rit. nupt. l. 1. C. de ord. indic.* Hujusmodi ergò incidentes præjudiciales quæstiones coram eodem iudice, cui negotium principale decidendum oblatum est, moveri debent, quamvis idem aliàs de causâ illâ, seorsim in iudicium deductâ, cognoscere non possit *d. l. 1. C. de ordin. indic.*

LXXXIIX.

Atque hæc de Foro Competente ex Jure Communi. Sequitur jam porro de *FORO PRIVILEGIATO*, quod ex jure singulari & privilegio competit, daturque vel *RATIONE CAUSSARVM* de quibus agitur, vel ratione *PERSONARVM LITIGANTIVM*.

LXXXIX.

CAUSSÆ, quarum respectu Forum privilegiatum competit, vel sunt *SPIRITVALES & ECCLESIASTÆ*, vel *SECVLARES & CIVILES*. *ILLÆ* ad Iudicem pertinent Ecclesiasticum *c. 3. X. de Iudic.* nec vel consentientibus litigantibus ad iudicem secularem trahi possunt *c. 12. ex r. de for. comp.* sive principaliter in iudicium deducantur, sive in causam secularem, in iudicium jam deductam, incidant *Mysing. 1. obs 100. Bart. in l. Titio 24. sicut. matr. n. 4. sive civiles sint sive criminales causæ. 11. q. 1. per tot. Rittersb. de diff. iur. civ. & Can. lib. 5. c. 4. pr.* Annumerantur verò Spirituali-

rualibus, Caussa Matrimoniales, Decimarum, & quæ sunt de jure patronatûs c. 1. extr. de Sponsal. c. 1. extr. de matrim. c. tua uobis, 26. de decim. c. quanto, 3. extr. de indic. De quibus tamen non semper in foro Ecclesiastico agitur, sed ad magistratum secularem earum cognitio interdum spectat; quod contingit, quando non tam de ipso jure ex gr. patronatûs aut decimarum, quàm de ipsa possessione controversia est. Cùm enim quæstio de possessione sit facti, non juris, nihil in ea spirituale continetur *Reink. de regim. sec. & Eccl. lib. 3. d. 1. c. 10. n. 17. 18. & seqq.* Et ita in causis decimarum, si de possessione earum controversia sit, citationem & processum appellationis in Camerâ decerni testatur *Gail. 1. obs. 38. n. 1. 2. 3. 4. & 8.*

XC.

Caussa quoq; Matrimoniales non simpliciter ad forum Ecclesiasticum pertinent. Vel enim sunt de essentia ipsius matrimonii, ut sunt, quibus agitur de contrahendo vel dissolvendo matrimonio; vel essentiam ejus non concernunt, sed tantùm occasione matrimonii oriuntur, cujusmodi sunt quæstiones: an sententia in causa matrimoniali transeat in rem judicatum; & an ab eâ appellare liceat, de quibus *Gail. 1. obs. 112. item,* an ob nullitatem processûs causa matrimonialis ad Cameram trahi possit, & similes. Prioris generis causa ad Ecclesiasticum, posterioris verò ad secularem magistratum pertinent *Reink. d. l. Mind. de process. lib. 1. c. 10. Paarmeiß. de Idict. lib. 2. c. 4. n. 50. & 151. c. post miserabilem 12. extr. de usur.*

XCI.

Posteaquam verò Jurisdicatio Ecclesiastica, quæ olim penes Pontificios erat, per religiosam transactionem anno 1555. est suspensa, donec totum religionis negotium per amicabilem compositionem inter Imperatorem & statûs imperij aliquando decidatur, *Recess. Imp. de anno 1555. §.*

F

Damit

Sanctæ confessioni addicti, cum non secularia tantum, sed Ecclesiastica quoque jura habeant, in iisq; superiorem neminem agnoscant, de causis spiritualibus ipsi hodie cognoscunt, nec ad Cameram per appellationem eandem devolvi permittunt. Peculiariorum tamen & à secularibus diversa judicia habere solent, in quibus causæ spirituales examinantur, quæ ex Theologis partim & iuris constant, ac Consistoria appellantur; ut proinde hæ causæ Protestantibus hodie mixti quodammodo sint fori, à necessitate iudicii Ecclesiastici nonnihil semoræ. Imò nonnullæ earum, quæ annexæ potius sunt spiritualibus, quam ut re verâ Ecclesiasticæ dici queant, in iudiciis merè secularibus hodie exercentur, ut de causis decimarum testatur. *Rittershus. Nov. p. 9. c. 3. n. 17.* Id quod quo minus de causis quoque matrimonialibus, ut & illæ ad iudicem merè secularem pertineant, affirmari possit, nihil nisi contraria consuetudo obflare videtur. Quod si quis præterea aliquid sacri in matrimonialibus causis querere velit, quasi sub sit, res conscientiam concernens, idem ille efficiet ut causæ usurarum, pactorum & similes, ad idem forum pertineant, cum hæ non minus quam illæ conscientiam afficiant, & tamen in foro politico examinentur, quotidianâ experientia teste; unde etiam à causis matrimonialibus semper abhorruit Lutherus, prout ex verbis eius colligere licet, quæ citantur à *Riemer. Decad. 2. q. 3.*

XCII.

CAUSSÆ SECVLARES, quæ privilegiatum forum requirunt, sunt (1) FEVDALES. Feuda autem sunt vel Regalia vel Non Regalia, Regalia sunt, Feuda Ducatus, Comitatus & alia, quæ immediate ab Imperatore dependent, & annexam insuper dignitatem habent, *Rittershus. part. feud. lib. 1. c. 4. q. 5.* Horum feudorum causas Imperatores sibi solis reservarunt examinandas, ut constat ex *Rec. Imp. de anno 1521. pr. S. Ob auch Sachen vorfiele!*
Sür.

Sürstenthumb/ Herkogenthumb/ Graffschafften/etc. betreffend / so vom Reich zu Lehen führen/ so einem Theil gänzlich vnd endlich abgespröchen werden sollen/ deroselben Erkandnis wollen wir vns hietin auch vorbehalten haben/ doch sonst in andern Sachen/ etc. & hoc totidem verbis repetitur *Ord. Cam. part. 2. tit. 7. ubi notanda sunt verba: vnd einem Theil gänzlich vnd endlich abgespröchen werden sollen; quæ judicant, tum demum ejusmodi feudi cognitionem ad Imperatorem pertinere, quando de ejus proprietate agitur & ita judicium petitorium instituitur: unde, si de possessione ejus controversia sit, ad Cameram Imperialem referri debet arg. dd. tt. 2. Ord. Cam. 21. Gail. 1. obs. 29. Reuk. ac regim. sec. & Eccles. l. 1. d. 4. c. 19. num. 69. & seqq.*

XCH.

Feudorum non Regalium cognitio ad Dominum spectat, si lis sit inter duos pluresque ejusdem Domini Vasallos, 2 *Feud. 55. §. praterea*. Si verò Dominus & Vasallus de feudo litigent, iudices erunt pares Curia; id est reliqui ejusdem Domini convasalli 1. *Feud. 10. & 22. §. fin. d. 2. Feud. 55. §. praterea*. Cæterum si aut Domino cum extraneo, aut extraneo cum Vasallo de feudo controversia sit, cum hoc casu decisum jure Feudali non reperiat, quis iudex esse debeat, *Ritters. part. feud. lib. 2. c. 9. q. 27. & 28.* merito juris scripti civilis dispositionem sequimur, ut iudex is sit, qui adiri aliàs potuisset, si causa feudalis nulla subesset *arg. 2. Feud. 1. §. strenuus.*

XCIV.

(2) CAUSSE STATVS, quæ coram majoribus tantum Iudicibus moveri olim poterant, non item coram Arbitris & Iudicibus pedaneis 1. *fin. C. ubi causse stat. l. 32. §. 7. de recept. arbitr.* Cognoscebant autem de iis in urbe quidem Consules 1. *Divus, 27. pr. ff. de liber. causse. ibiqz. Gotkefr. & Prætores l. 1. C. de offic. Prætor.* In Provinciis verò Proconsules 1. *de offic. Procur.* non item Provinciarum Præfides, ut ex 1. *C. de ord. iud.* apparet; quibus tamen id munus potestea datum fuisse docent 1. *1. 3. & 5. C. de ordin. cognat. l. pen. C.*

ne de causf. defunct. l. 2. C. de pedan. indic. l. pen. C. ubi causf. stat. Vultei. ad l. 1. C. eod. n. 8. & feqq. & ad l. 5. eod. n. 2. & 3. Sabelt. de Idist. th. 313. & feqq.

XCV.

(3) CAVSSAE FISCALES, de quibus olim Procurator Cæsaris cognoscebat, sive fiscus actor esset sive reus, modò civiliter ageretur non item criminaliter, *l. ad fiscum s. C. ubi causf. fisc. ibiq. gloss. l. 1. & 2. C. si advers. fisc. restit. Vult. ad l. un. C. in quib. causf. milit. n. 11.* Hodie vero Causfæ Fiscales ad Cameram per Procuratorem fisci (vulgò Fiscalem) consilio & autoritate duorum Assessorum Cameralium deferuntur *2. Ord. Cam. tit. 20. ubi causfæ fisci ordine enarrantur.*

XCVI.

Huc pertinent (4) causfæ privilegiorum, ab ipso Imperatore concessorum, quarum cognitio ad Cameram spectat, quoties ad pœnam privilegio insertam agitur, *Gail. 1. obs. 1. n. 7.* item causfæ fractæ pacis religiosæ, fractæ pacis publicæ, causfæ litigiosæ possessionis, causfæ pignorationum, Arrestorum, & similes, de quibus ordine *Gail. 1. obs. 1. per tot. & Mindan. d. l. 1. de process. c. 20.* quæ, si uterq; litigantium immediate imperio sit subjectus, non coram Austregis, sed in Camera Imperiali proponi debent *Gail. d. l. Ord. Cam. p. 2. tit. & feqq.*

XCVII.

Forum privilegiatum, quod *RESPECTU PERSONARVM LITIGANTIVM* competit, vel Actori datur vel Reo. Actori quod datur eiusmodi est, ut eius beneficio reum coram iudice non suo convenire possit, quod citra privilegium aliàs non liceret: quo casu regula, *supr. th. 8. ex l. 2. C. de Idist. omn. iud. proposita*, quod actor forum rei sequi debeat, exceptionem
nem

nem patitur. Ira à Constantino Imperatore *in l. un. C. quoad. Imp. int. pupill.* Sancitum est, ut pupilli, viduæ, aliq; fortunæ injuriâ miserabiles agentes, si velint, reum, inferiori judice præterito, ad Imperatorem vocare possent, ita tamen; ut, si conveniantur ipsi, inviti eodem trahi nequeant *d. l. unic.* Id quod tamen hodie non amplius obtinet, utpote cum propter statum imperij mutatum Imperator neq; causas neque personas in Recess. Imp. non expressas, inferiori judice præterito, ad se trahere amplius possit, *2. ord. Cam. 1. §. fin. & 2. Ordin. penult.* Vnde ejusmodi personis in Camerâ, si judicem quendam prætereant, processus non decerni nisi in casu denegatæ justitiæ refert *Gail. 1. Obs. 1. n. 40.*

XCIIIX.

Simile ferè privilegium studiosis in Academia Leidensi Batavorum per expressam sanctionem datum esse, ut non tantum coram Rectore Vniversitatis ipsi conveniri, sed agentes etiam alium quemvis extraneum ad eundem trahere possint, testatur *Donell. 17. comm. 20.* Idem quoque Montispeffulanorum privilegium ex *Rebuff. privil. schol. 149.* recenset *Hiltigerus ad Donell. d. l. lit. E.*

XCIX.

Forum privilegiatum quod respectu Rei competit, datur (1) Militibus, qui tam in civilibus, quam criminalibus causis coram magistro militari conveniuntur *l. 6. C. de Jurisd. omn. iud. l. 1. & 2. C. de off. c. mag. milit.* quam potestatem Præfectis Prætorio antea competiisse docet *d. l. 1. de offic. mag. milit.* cujus potestas creato magistro militari in civilibus primùm, & paulatim postea in criminalibus militum causis cognoscendis diminuta est *d. l. 2. de off. mag. milit. Vult. ad l. 6. C. de Idit. & ad l. 2. C. uti de ratiocin.* (2) Personis miserabilibus, ut pupillis, viduis &c. qui extra provinciam, in qua degunt, ad judicem aliâ non incompetentem inviti trahi nequeunt *l. un. C. qu. Imper. int. pupill. vid. de quibus supr. rh. 97.*

F 3

C (3) Cle-

C

(3) Clericis, qui coram Episcopo conveniuntur, siue agatur civiliter siue criminaliter *Auth. statuumus, C. de Episc & cler.* Quod si verò actio realis adversus Clericum instituaturs & res, quæ petitur, non sit Ecclesiastica aut Spiritualis, in loco rei sita clericus defendere se tenetur nisi missionem in bonorum possessionem pati malit *Gail. 1. Obs. 37. n. 4. Mysing. 1. Obs. 22. vid. supr. ch. 66.*

CI.

(4) Bonarum artium Professoribus ac studiosis, in Academiis viventibus, eorumq; uxoribus, liberis & toti familiæ. Hos enim si quis convenire velit, coram eorum Magistro, id est, Rectore Academiæ, aut ejus loci Episcopo, optione illis relicta, facere id ipsam tenetur. Id quod singulari clementia ab Imperatore Friderico constitutum extat in *authent. Habita. C. ne filius pro patr.*

CII.

Quamvis autem Horatius Lucius & Rebuffus in *tract. de privileg. scholar.* aliique vel ultra centum privilegia ex *d. authent. Habita.* extruere conentur, vereor tamen, ut omnia menti Imperatoris conveniant. Sanè, quantum verba præ se ferunt, apparet, tria tantum in ea contineri. **PRIMUM** est, ut Professores ac studiosi, omnisq; eorum familia ad Academiis tuto se recipere, ibiq; secure habitare possint, adeoque ab omnibus injuriis tam realibus quam verbalibus tuti sint: à quibus licet jure communi satis defendantur, peculiarem tamen in hoc protectionem suam ac curam demonstrare atq; exhibere Imperator voluit. *Disq. Gloss. Sibold. & alij ad d. authent.* qui ut peculiare quid ac diversum à jure communi constituisse Imperator videatur, ad immunitatem à vectigalibus id ipsum extendunt, propterea quod Professores ac studiosi non tantum in Academiis, sed etiam in itinere immunes sint à vectigalibus.

ALTE-

CIII.

ALTERVM est, ne ob alterius contractum aut delictum damnum iis inferatur: quibus verbis Pignorationes, Repraesalix ac Arresta denotantur. Etsi enim ob denegatam iustitiam adversus subditos iudicis illius, qui iustitiam denegavit, pignorationes seu repraesalix ac arresta decerni nonnunquam soleant *c. un. de iniur. in sexto Gall. de pignorat. c. 2.* idem tamen ne Professoribus ac studiosis eveniat, severè *in d. auth.* est prohibitum; adeo ut is, qui eo nomine ab ijs aliquid exegerit, ejus quadruplum reddere cogatur, & iudices, qui vindicare illam injuriam neglexerint, præter restitutionem quadrupli ab officio cum infamia removeantur *d. auth. in med.*

CIV.

TERTIVM & maximè huc pertinens privilegium est, quod Professores ac studiosi non nisi coram Magistro, id est Rectore Academiae, aut illius diœceseos Episcopo, optione iis relicta, conveniri possint. Per Episcopos autem hîc intelliguntur Cancellarij Academici, quibus iurisdictio Academicarum in sua diœcesi sitarum & potestas honores summos in omnibus Facultatibus, Theologicâ, Iuridicâ Medicâ & Philosophicâ conferendi olim competeat. Hodie verò cum Principes & status Imperij potestatem iurisdicendi in tuis Academiis sibi vendicent, adempta ea est Episcopis tam in civilibus quàm criminalibus causis; ut proinde potestas ad Episcopum loci provocandi studiosis non amplius competat, præsertim cum ad Academias venientes Rectori juramentum præsentent, quod citati coram illo comparere semper velint. Salvum tamen Episcopis diœcesanis etiamnum manet jus illud honores summos in omnibus Facultatibus conferendi, cujusmodi sunt Doctoratus, Licentiatûs, Magisterij & Baccalaureatus, qui unice ab iis hodie petuntur.

CV.

Sunt autem, ut dictum, Cancellarij Academici plerumque

rumque Episcopi illius loci, in quo Academia sunt sitæ, aut illi qui Academiæ proximè accolunt. Sic Colonienfis Academia Cancellarium accepit Episcopum Cyreneniem; Heidelbergensis Præpositum Vormatiensem; Basiliensis loci eius Antistitem; Griphsvaldensis Episcopum Camminensem; Roltochiensis Episcopum Sverinensem; Tubingenfis Episcopum Constantiensem, *Sichard. ad d. auth. habita. n. 16. pr. Matth. Steph. de Idist. lib. 3. p. 2. c. 14. n. 26. & seqq. Henr. Meibom. in orat. de orig. Cancell. Acad.* Dixi plerumque: nam solent interdum Principes ac status imperij jus Cancellariatûs sibi integrum reservare, ne ob religionis diversitatem, quæ non rarò inter Episcopos & Academiæ esse solet, incommodum iis creetur, quod in Academia Tubingenfi aliquando contigisse refert *Henr. Meibom. in d. orat. de orig. Cancell. Acad.* Ita Divus Iulius fundatur hujus Academiæ, jus Cancellariatûs sibi suisque successoribus, Maximiliano II. Imperatore clementer annuente, reservavit.

CVI.

Sed cum dictum sit, Rectoribus Academiarum ex *d. auth. Habita.* jurisdictionem in suos cives competere; quæri hæc ulterius potest, an hoc de civilibus causis tantum, an verò etiam de criminalibus sit intelligendum? Accurcius & Bartolus, *ad d. auth. eosq; secutus Scip. Gentilis lib. 3. de Idist. c. 17.* non tantum jurisdictionem simplicem verum etiam criminalem (ut hodie appellari solet) seu merum imperium Rectoribus Academiarum tribuunt; moti inprimis verb. in med. ferè *d. auth. ob delictum sive debitu alterius, it. in fin. d. auth. verb. si litem quis eis moverit:* quibus verbis etiam criminales causas intelligi putant. At verior videtur sententia negantium. Criminales enim causæ, quæ vocè meri imperij denotari solent, ad eos tantum pertinent, quibus specialiter sunt commissæ; quod cum in *d. auth.* factum non sit, minus rectè eius beneficio ad academiarum Rectores pertinere dicuntur *arg. l. 1. de offic. eius.*

CVII.

Minimè ergò *ex d. aurb. Habita*. Academiis merum imperium competit; sed si quod habent ex speciali illud habent concessione, prout de Academia Ingolstadiensis ac Parisiensi testatur *Scip. Gentil. de Idist. d. l. 3. cap. 17*. Et hoc adeo verum est, ut, etiamsi hodie Academia introducatur, omnibusque donetur privilegiis, quibus gaudent Ingolstadiensis, Helmsstadiensis ac Parisiensis, merum tamen imperium propterea ei non comperat, licet enumeratæ Academia id ipsum omnes habeant *arg. d. l. 1. ff. de offic. eius cui mand.*

CIIIX.

(5) Denique Forum privilegiatum datur nonnullis personis ob dignitatis eminentiam quâ pollent præ reliquis. In his primum locum obtinet Imperator Rom. qui convenitur vel ut Archidux Austriae seu Princeps ac status imperij, vel ut Imperator & caput Germanorum: priori modo coram Austregis forum cum sortiri putant *Buxtorf. ad Aur. Bull. concl. 77. tit. 6. & Vult. ad l. 1. C. ubi Senat. vel Clar.* posteriori modo in aula sua coram com te Palatino conveniri Imperatorem debere, docet *Aur. Bull. tit. 5. §. vñd wiewol.* quod tamen in civilibus tantum obtinere tradunt. *Vult. ad d. l. 1. C. ubi Senat. & Dominic. Arum, ad Aur. Bull. c. 3. th. 45.* In criminalibus verò & quando ob male administratum imperium accusatur non ad Palatinum tantum, sed ad totum collegium Electorale negotium pertinere ijdem arbitrantur.

CIX.

Imperatorem proximè sequuntur Electores, Principes ac status Imperij, qui, licet immediatè imperio sint subjecti, non tamen in Camera Imperiali conveniri statim possunt, sed Iudices habent primæ Instantiæ privilegiatos, qui Iudices ordinationis, quasi ordinatione Camerali delegati, sive Austregæ appellantur, german. *Austräge; die weil*

weil die Reichsstände vor denselben ihre habende Streitigkeiten auftragen. 2. *Ord. Cam. 2.* Cum enim expediat plures habere instantias, ut, quæ in una minus deducta sunt aut probata, in alterâ melius deducantur aut probentur; ideo & Statibus imperij jus primæ instantiæ coram Austregis datum est, ne totam causam, quæ magni interdum solet esse momenti, uni iudicio, Camerae sc. Imperiali comittere cogentur.

CX.

Vbi statim quæstio oritur: An cum Austregis concurrat aula Cæsarea, tantumq; exclusa censeatur Camera Imperialis; an verò privilegium hoc primæ instantiæ Iurisdictionem non tantum Camerae Imperialis sed ipsius quoq; aulae Cæsareæ cessare faciat? Prius affirmat *Tob. Paurmeister. lib. 2. de Iurisdic. c. 4. n. 132. & seqq.* eò quod Imperator primæ instantiæ privilegia concedendo, Camerae Imp. iurisdictionem tantum coarctare, non verò eandem à se abdicare voluisse videatur. Sed quia jus Austregarum lege publica Statibus imperij datum est, ut plures haberent instantias, quibus jus suum deducere possent; & verò una tantum instantia iis competeret, si in aula Cæsarea conveniri statim possent, propterea quòd Iurdictio aulae Cæs. non æquè ut Camerae imper. revisioni subiaceat. *ord. p. 3. tit. 13. & 54. Paurmeister. 2. de Iurisdic. c. 5. n. 57. Bender. de revif. concl. 20 n. 22.* ideo veritati magis convenire videtur posterius: alioquin eveniret ut pro arbitrio tantum & voluntate actoris privilegio hoc frui ijs liceret.

CXI.

Austregarum verò duo constituuntur genera. Aliæ enim vocantur Conventionales sive speciales; Legales aliæ sive communes, *Ord. Cam.*

Cam. p. 2. tit. 2. pr. Conventionales seu Speciales dicuntur, quas Illustres ac Nobiles familiae peculiare sibi constituerunt, & vulgò *StamAufträge / Gewillfürte /* item Besondere Aufträge appellantur. De his *d. 2. ord. 2. pr.* ita constitutum existat: Mit Rechtfertigung Churfürsten vñnd Fürsten oder Fürstmeßigen Geistlicher oder Weltlicher vñnd Spruch vñnd Forderung/ die einer zum andern herte oder gewünne/ soles also gehalten werden: welche sonderliche gewillfürte Rechtliche Aufträge gegeneinander haben/ derer sollen sie sich laut derofelben gegeneinander gebrauchen.

CXII.

Legales sive Communes Aufträge vocantur, quæ ex publica imperii lege & Ordinatione Camerale competunt, de quibus *d. Ord. tit. 2. §.* welche aber dieselbe (gewillfürte seu speciales) Aufträge gegeneinander nicht herten/ etc. *nsq; ad fin. item tit. 3. 4. & 5. agitur.*

CXIII.

Non omnibus ergò jus Aufregarum competit, sed iis tantum qui Imperatori immediate subsunt: quorum pro ratione subjectæ materiæ tres ordines constituuntur *ad. tit. Ord.* Primus ordo est Electorum, Principum, eorumque, qui Principali dignitate sunt illustres. Secundus Prælatorum, Comitum, Baronum ac Nobilium. Tertius est Civitatum Imperialium deo Kayserlichen freyen Reichsstädten.

CXIV.

Primi ordinis qui sunt, aut invicem agunt inter se, aut conveniuntur ab iis qui in secundo vel tertio sunt ordine, aut ab iis, qui imperio mediatè subsunt, iisque vel suorum ipsorum vel aliorum Principum subditis. Elector sive Princeps, Principi vel Electori, quem vult convenire, petitionem seu actionem, scriptis comprehensam, exhibere, ab eoque petere debet, ut copiam sui conveniendi faciat. Quo facto, reus intra spatium quatuor septimanarum quatuor Electores vel Principes Ecclesiasticos par-

tüm partimque seculares nominare debet, ex quibus Actor unum in iudicem eligat, observatis insuper iis, quæ *Ord. Cam. p. 2. t. 2.* traduntur. Et hic electus iudex dicitur Commissarius sive delegatus ipsius Imperatoris *d. 1. 2.*

CXV.

Quod si Elector vel Princeps à secundi vel tertii ordinis personis conveniatur, hoc est, à Prælati, Comitibus, Baronibus, Nobilibus aut Civitatibus liberis imperialibus, unum ex octo modis actor eligere potest, qui proponuntur *d. 2. ord. tit. 4.* Idem observatur, si conveniantur ab iis, qui mediatè Imperatori subjiciuntur, idque propter generalitatem text, in *§. fin. d. t. 4. 2. Ord.* vnd sollen solche Anträge der Prälaten / Grafen / Herrn / Ritterschafft vnd Städte in aller massen / wie die obgesetzet / auch mit den Bürgern / Wäthern vnd andern Untertanen / gegen den Fürsten vnd Fürstmeßigen statt haben / *Mindan. lib. 1. de process. c. 17. num. 9. Gail. 1. obs. 1. num. 19.*

CXVI.

In secundo ordine sunt Prælati, Comites, Barones ac Nobiles, qui, si à primi ordinis personis, id est Electoribus aut Principibus conveniuntur, procedendum erit secundum *tit. 3. d. Ord. 2.* Si verò inter se agant & conveniantur, observandus est duplex procedendi modus *in tit. 5. d. ord. 2.* propositus. Et his duobus tantum casibus Prælatis, Comitibus, Baronibus ac Nobilibus jus Austregarum in Recept. imper. concessum reperitur. Vnde si à civitatibus liberis aut municipalibus iidem conveniantur, eum eà de re in Rec. Imp. nihil sit constitutum, primam instantiam non coram Austregis sed in Camera Imperiali habent; & ita Comiti de Hohenlohe / cum à civitate imperiali Wunsheimb in Camera conveniretur, exceptionem fori privilegiati opponenti beneficium Austregarum denegatum esse testatur *Mindan. d. l. 1. c. 18. n. 4.* Eadem quoque ratione *Kult. ad l. 1. C. ubi Senat. vel. Clar. n. 44.* Statibus impe-

imperii jus Austregarum competere negat quando ab extraneo, id est, eo conveniuntur qui imperio plane subiectus non est.

CXVII.

Intertio ordine sunt civitates liberae Imperiales, quæ, licet immediate imperio subsint, tamen, quia *dd. ll. Ordin.* de iis nihil est sancitum, jus Austregarum non habent, nisi ex speciali privilegio aut longissimi temporis præscriptione id ipsum acquisiverint, prout de civitate Argentinensi, quæ Austregas habet *Basel / Worms vñnd Blm; Northingensi, cujus Austregæ sunt Rotenburg an der Tauber / Schwäbischen Hall vñd Schwäbischen Werth; Memmingensi, VVormatiensi & aliis testantur Gail. 1. Obs. 1. n. 20. Lim. l. 9. c. 5. n. 16. & Reink. d. rr. l. 2. cl. 2. c. 16. n. 12.* qui præterea observandum monet, ne posterioris generis Austregæ, quæ ex speciali privilegio aut longissimi temporis præscriptione, competunt, cum Austregis primi generis, quæ dantur ex publica imperij lege, aut ordinatione imperij, confundantur: has enim aulam etiam Cæsaream excludere, illas verò cum eadem concurrere, & ita in aulâ Cæsarea anno 1629. in causâ *dero sâmpstlichen Pistorischen vñnd Diteraischen Erben* contra *Worms* pronunciatû *d. l. refert.*

CIIX.

Sed quod *d. 2. Ord. 2. §. darvff sol der beschriebene / etc.* dicitur; Austregas esse Commissarios sive Delegatos Imperatoris, eiusq; autoritate iudicandi munus obire: exinde dubium oritur; an mortuo Imperatore post nominatum Iudicem, re tamen adhuc integrâ, officium iudicis sit extinctum. Et cum Austregæ iudices sunt delegati juxta *d. Ord. 1. 2. Gail. 1. Obs. 1. n. 52.* videtur eorum officium morte delegantis esse sublatum per *l. 6. ff. d. iurisdic.* Verùm quia Austregæ lege publica totius imperij, a deo que ab omnibus imperij statibus dentur, regula illa: mortuo delegante cessare officium delegati: locum hîc habere nequit; sed quemadmodum Syndicus non desinit esse Syndicus,

quò minus causam universitatis agere possit, etiamsi vel maxima pars universitatis, à qua est constitutus, deceaserit *l. 7. §. fin. ff. quod cuiusq. univ.* ita quoq; iudex à statibus imperij datus non desinit esse iudex, etiamsi unus & alter status non amplius superfit.

CIX.

Quæ nam porro causæ Austregarum cognitioni subiacent, non ita videtur expeditum. Sanè de civilibus eas cognoscere posse dubium non est; idq; satis innuit text. 2. *Ord. 4. pr. ibi: Warum oder was Ursachen das were.* Excipiuntur tamen Feudales, quæ qualem iudicem requirant, dictum est, *supr. th. 92. & 93.* Eo verò casu, quando neq; Dominus feudi neq; pates curiæ potestatem cognoscendi habent, negotium ad Austregas pertinet, modò is, qui convenitur Austregarum jure gaudeat.

CXX.

An verò causæ Criminales ad easdem pertineant, valde est controversum. *Mindanus lib. 1. de process. extr. c. 9. n. 1. & 2* (quem sequitur *Limna. de iur. publ. l. 9. c. 5. n. 63. & seqq.*) putat Austregas de criminibus etiam vigore ordinationis imperij cognoscere posse, i. quod causæ criminales nullibi reperiantur à regula exceptæ. 2. quod *d. 2. Ord. 2.* appellatio ab Austregis ad Cameram de iis tantum causis concedatur, de quibus aliàs appellationem ordinatio imperij permittit, *ibi: Doch sol fetner Partey die appellatio vor das Käyserliche Cammergericht benommen seyn nach laut des Artikuls von den Appellationen, welche angenommen werden sollen oder nicht/ ic.* quibus verbis causas criminales intelligi putat. *Vultei*us contrà *ad l. 1. C. ubi Senatores, vel clar. & Hugius part. 1. q. 9. n. 51.* ad solum Imperatorem harum causarum cognitionem pertinere arbitrantur. Verùm cum nullibi Austregis criminalium causarum cognitio expressè concessa, neq; Cameræ Imperiali adempta legatur *d. Ord.* rectius dicendum videtur, neque Austregis, neq;

neque soli Imperatori harum causarum cognitionem competere; sed Imperatorem concurrentem jurisdictionem cum Camera habere *arg. 2. Ord. 18. & l. 1. de off. eius.*

CXXI.

Nec minus est controversum, quem judicem habeant causæ matrimoniales, si de iis inter status imperii, qui Augustanæ confessioni sunt addicti, quiq; Austregarum gaudent beneficio, disceptetur; adeo ut *Vult. ad d. l. 1. C. ubi Senator. in fin.* Imperatoria decisione hoc indigere arbitretur. Sed quò minus ad Austregas earum cognitio pertineat, nec ipsius matrimonij natura, nec ipsa imperij dispositio publica, quæ *2. Ord. lit. 2. & seqq.* continetur, resistit, *Frid. Mind. de proc. l. 1. c. 10. n. 20. Vult. d. l. Limn. de iur. publ. l. 4. c. 8. n. 90. & seqq.* Ad Camera verò eas non pertinere docet Memorial de anno 1570. *Denais. de iur. Cam. noviss. §. 187.*

CXXII.

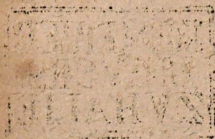
Præterea finiri debet iudicium Austregarum spatio septimestri à die inchoati iudicij, aut, si iusta prorogationis subsit causa, ad summum intra annum & diem *2. Ord. 4. §. dieselbe neun Rähce! & tit. 5. 2. Ord. §. 1. in fin. ibi: vor demselben nach seßiger obberürter Ordnung/ wie Churfürsten/ Fürsten beklaget werden sollen/ gehandelt werden; quibus verbis dispositionem, quæ *d. r. 4.* continetur, indigitari manifestum est. Latam verò sententiam Camera Imp. exequitur, *2. Ord. 2. §. vnd sol das Vrtheil. Gail. 1. Obs. 1. n. 25. nisi fuerit ad Camera appellatum d. 2. Ord. 2.**

CXXIII.

Cessat denique privilegium hoc Austregarum, si ei aut expressè fuerit renunciatum, ut, si reus promiserit, se non usurum fori privilegio *arg. l. pen. C. de pact.* aut tacitè, veluti

veluti si reus intra statutum tempus personas non nomi-
net, ex quibus iudicem actor eligere possit, aut præscri-
ptæ de Austregis ordinationi non satisfaciat, quo casu
privilegio hoc tacitè renunciaffe censetur, nec e, us con-
tumaciam coram Austregis accusare actor opus habet, sed
rectà ad Cameram trahere reum potest d. 2. Ord. 2. §. fin.
Cessat quoque privilegium in causa fractæ pacis relig,
pacis item publicæ, & similibus casibus, qui enumerantur
à Gail, t. O. 1. & Muid, lib. 1. c. 20. Et tantum etiam,
pro ratione instituti, de foro
privilegiato.

SOLI DEO GLORIA.

(X2618033)

WMA

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Inches
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Publ. 20. Num. 3.
1640, 10
19

NAVGVRALIS
COM-
E, TAM
QVAM
IATO.
CLEMENTER
TE,
AVTORITATE,
CONSULTORVM
LLVSTRI
IDIO
lesimi Viri,
LOTICHII
elloris Ordinarii,
Decani, Dn. Præ-
toris sui
VE IVRE PRIVI-
VS DOCTORALI-
YENDIS.
um proponit
um Hannoveranus.
IVLEO
vembr.
meridianis.
ADI,
LLERI, Acad. Typ,
oc XL.

